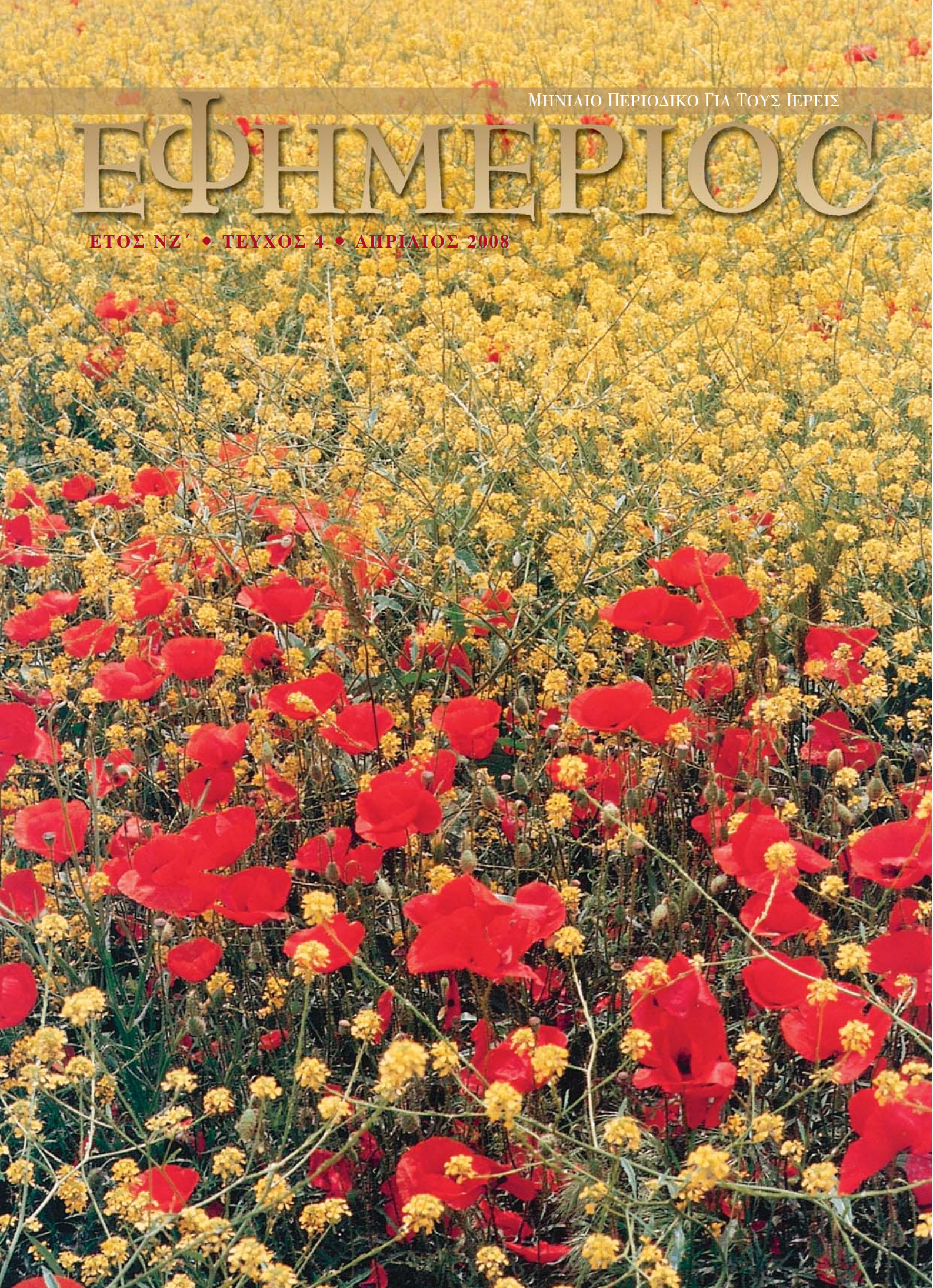


ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΖ' • ΤΕΥΧΟΣ 4 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008



ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 210 72.72.234, Fax: 210 72.72.247
e-mail «Εφημερίον»: lhatzifoti@hotmail.com

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ
του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

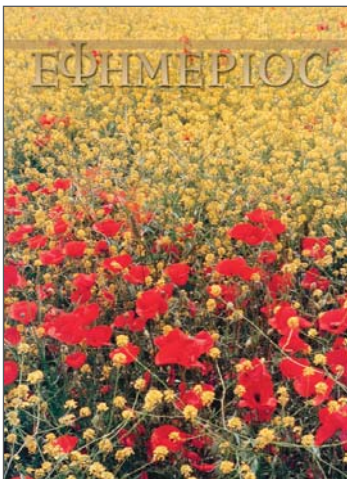
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
Κλάδος Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:
Νικόλαος Κάλτζιας
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα
Τηλ.: 210-7272.356 - Fax 210-7272.380
<http://www.apostoliki-diakonia.gr>



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|------------|
| Ἀγ. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου Ἀπόσπασμα Κατηχ. Λόγου ΙΓ' | σελ. 3 |
| Σύμφωνο ἐλεύθερης συμβίωσης ἢ ἐκνομίκευση οἰκογενειακῆς διάλυσης Τριαντάφυλλου Κ. Μπολτέτσου | σελ. 4-5 |
| Τὸ Ἅγιον Φῶς Μ.Γ. Βαρβούνη..... | σελ. 6-7 |
| Στὸ ἀτέλειωτο ὕψος Ἀρχιμ. Γρηγορίου Γ. Λίχα | σελ. 8 |
| Γνησιότης τοῦ Παναγίου Τάφου Τίτου Κ. Χορτάτου | σελ. 9-11 |
| Περὶ τροφῆς Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου | σελ. 12-13 |
| Συμβαίνουν - Συνέβησαν - Θὰ Συμβοῦν | σελ. 14-17 |
| Μεγάλες μορφές πού ἔφυγαν Πρωτοπρ. κ. Γεωργίου Ζάχαρη | σελ. 18-19 |
| Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἐναντι τοῦ Λειτουργικοῦ Τυπικοῦ (β') Διονυσίου Ἀνατολικιώτου..... | σελ. 20-21 |
| Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά... Πρωτ. κ. Νεκταρίου Σαββίδη..... | σελ. 22-23 |
| «Ἡσθένησα καὶ οὐκ ἐπισκέψασθέ με» Πρωτοπρ. Βασιλείου Θερμοῦ | σελ. 24-25 |
| Ἡ τάξη κατὰ τὴν ἐκταφὴ τῶν κεκοιμημένων μας Πρωτ. Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου..... | σελ. 26 |
| Εἰδήσεις καὶ Σχόλια Κωνσταντίνου Χολέβα..... | σελ. 27-28 |
| Βιβλιο-Δισκο-παρουσιάσεις | σελ. 29 |
| Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ: Πρωτ. Στυλιανοῦ Ἀναϊάδη | σελ. 30 |
| Φωτογραφικὰ Στιγμιότυπα | σελ. 31 |

ΕΞΟΦΥΛΛΟ: Κάθε χρόνο τέτοια ἐποχὴ ἢ κτίση στολίζεται μὲ τὰ ωραιότερα χρώματά της γιὰ νὰ ὑποδεχθεῖ τὸν Ἀναστημένο Χριστό. Δὲν ἔχει σημασία ἢ ἀξία τῶν λουλουδιῶν ἀλλὰ ἡ ἀγνότητα καὶ ἡ εἰλικρίνεια γιὰ τὴν προετοιμασία αὐτῆς τῆς ὑποδοχῆς ἀπὸ τὰ κτίσματα καὶ βέβαια περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ταπεινὲς παπαροῦνες καὶ βροῦβες καὶ ἄλλα ἀγριολούλουδα δημιουργοῦν ἓνα φυσικὸ καλλιτεχνικὸ πῖνακα σὲ κάποιον λιβάδι τῆς Θράκης στὴν περιοχή τῆς Βιστονίδας, ὅπως τὸν συνέλαβε ὁ φωτογραφικὸς φακός. Ἡ φωτογραφία προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλίο «Θράκη», πού ἐκδόθηκε ἀπὸ τὴν Γ. Γ. Περιφερείας Ἀνατολικῆς Μακεδονίας - Θράκης τὸ 1994. Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἁγίου Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου

Ἄδελφοὶ καὶ Πατέρες, ἦρθε τὸ Πάσχα, ἡ χαρμόσυνη μέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ αἰτία κάθε εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, πού ἔρχεται μιὰ φορά τὸν χρόνο ἢ μάλλον ἔρχεται καθημερινὰ καὶ συνεχῶς σ' ἐκείνους πού κατανοοῦν τὸ μυστικό της νόημα. Ἦρθε καὶ γέμισε τίς καρδιές μας χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση λύνοντας τὸν κόπο τῆς πάνσεπτης νηστείας καὶ τελειοποιώντας καὶ παρηγορῶντας τίς ψυχές μας.



Ἄς εὐχαριστήσουμε λοιπὸν τὸν Κύριο, πού μᾶς πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς νηστείας καὶ μᾶς ὀδήγησε με εὐφροσύνη στὸ λιμάνι τῆς ἀναστάσεώς του. Ἄς ἐξετάσουμε ὁμως με προσοχὴ ποιὸ εἶναι τὸ μυστήριο τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μας, πού συντελεῖται μυστικῶς σ' ὅσους τὸ ποθοῦμε· πὼς δηλαδὴ θάπτεται ὁ Χριστὸς μέσα μας σὰν σὲ μνήμα καὶ πὼς ἐνώνεται με τίς ψυχές μας καὶ ἀνασταίνεται συνανασταίνοντας μαζί του κι ἐμᾶς.

Ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς μας, ἀφοῦ κρεμάσθηκε στὸν σταυρό, σταύρωσε ἐπάνω σ' αὐτὸν τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου· κι ἀφοῦ γεύθηκε τὸν θάνατο, κατέβηκε στὰ κατώτατα τοῦ ᾄδη. Ὅπως λοιπὸν τότε ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὸν ᾄδη ἐπέστρεψε στὸ ἄχραντο σῶμα του—ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν ἀποχωρίσθηκε καθόλου—κι ἀμέσως ἀναστήθηκε καὶ μετὰ ἀνῆλθε στους οὐρανούς με δόξα πολλή καὶ δύναμη, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ τώρα, ὅταν ἐμεῖς ἐξερχόμαστε ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ εἰσερχόμαστε με τὴν ἐξομίωση τῶν πα-

θημάτων τοῦ Κυρίου στὸν τάφο τῆς μετανοίας καὶ τῆς ταπεινώσεως, αὐτὸς ὁ ἴδιος κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς οὐρανούς, εἰσέρχεται στὸ σῶμα μας σὰν σὲ τάφο, ἐνώνεται με τίς νεκρωμένες πνευματικὰ ψυχές μας καὶ τίς ἀνασταίνει. Ἔτσι παρέχει τὴν δυνατότητα σ' ἐκείνον πού συναναστήθηκε μαζί του νὰ βλέπει τὴν δόξα τῆς μυστικῆς του ἀναστάσεως.

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Κατηχητικὸ Λόγο ΙΓ')

Σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης ή έκνομίκευση οικογενειακής διάλυσης

Του κ. Τριανταφύλλου Κ. Μπολτέτσου
Υπευθύνου Κέντρου Γάμου και Οικογένειας Ι.Μ. Φθιώτιδος

ΟΕΝΑΣ ΛΕΕΙ: «Δέν καταλαβαίνω. Πώς γίνεται μία συμβίωση να είναι ελεύθερη, όταν υπογράφεις κιάλας ότι δεσμεύεσαι; Μπερδεύτηκα» (Ρωτᾶ ὁ Μάνος Μίχαλος, στό ἐνθετο τοῦ «Ἐλεύθερου Τύπου τῆς Κυριακῆς» (ΕΤ weekly - Πίσω ἀπό τίς λέξεις), τῆς 9.3.2008 καί στή σελ. 10). Ἄλλος πάλι προτείνει ἐπειδή «τὸ σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης παραεῖναι δεσμευτικό, μιὰ ἐνδιάμεση συμφωνία καί βλέπουμε...» (Στὸ ἐνθετο «ΟΛΑ» τῆς ἐφημερίδας «Πρῶτο Θέμα» τῆς Κυριακῆς 16.3.2008).

Αὐτὰ εἶναι κάποια ἀπὸ τὰ πρῶτα σχόλια, πού δημοσιεύτηκαν στὸν ἡμερήσιο Τύπο σχετικὰ μὲ τὸ ἐν λόγω συμβολαιογραφικὸ ἔγγραφο τῆς εὐαγγελιζόμενης ἐλεύθερης συμβίωσης.

Ἀνάμεσα σέ ὅλα, σύμφωνα μὲ τὴν εἰσηγητικὴ ἔκθεση τοῦ νομοσχεδίου «ἡ ἐξώγαμη συμβίωση ἀναγνωρίζεται ὡς διαφορετικὴ, πιὸ χαλαρὴ, μορφή οικογενειακῆς ζωῆς» (Πληροφορίες ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Πρῶτο Θέμα» τῆς Κυριακῆς 2.3.2008 στή σελ. 40).

Ἀπὸ τὴν μελέτη ὅσων ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι φαίνεται τὸ λεγόμενο αὐτὸ «σύμφωνο ἐλεύθερης συμβίωσης» νὰ εἶναι κάτι σὰν τὸ γάμο καί μάλιστα μὲ ἐξαιρετικὰ μεγάλη ὁμοιότητα μὲ τὸν πολιτικὸ λεγόμενο γάμο. Ἡ ὅποια διαφορὰ φαίνεται ὅτι ἔγκειται στό μετά, δηλαδή ὁ χωρισμὸς γίνεται σχεδὸν τόσο αὐτόματα ὅσο νὰ πληρώσεις τὸν λογαριασμὸ τῆς πιστωτικῆς σου κάρτας. Μία ἄλλη παρατήρηση εἶναι ὅτι δέν φαίνεται νὰ τίθεται περιορισμὸς ἢ ἀλλιῶς νὰ μπαίνει φραγμὸς στὸν ἀριθμὸ Συμφώνων πού μπορεῖ νὰ συνάψει ἕνας ἄνθρωπος. Συνεπῶς, οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, ὁ στόχος μοιάζει νὰ εἶναι ἢ εἰσαγωγή στὴν κοινωνία ἐνὸς Νόμου πού «εὐλογεῖ» τὸν αὐτόματο χωρισμὸ δύο ἀτόμων,

ὑποστηρίζοντας ταυτοχρόνως τὴν πολυγαμία, σὲ ἀπεριόριστο βαθμὸ.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ μπαίνει ἡ σφραγίδα τῆς Πολιτείας στὴν ἀποδοχὴ τῆς σύγχρονης κοσμικῆς καί μὴ θρησκευόμενης κοινῆς γνώμης, τῶν πολλῶν, διαδοχικῶν καί ἀλλεπάλληλων στενῶν σχέσεων καί σαρκικῶν ἐπαφῶν. Σὰν νὰ βρισκόμαστε δηλαδή ἕνα βῆμα πρὶν τὴν νομοθέτηση τῆς πλήρους μεταμόρφωσης τῆς κοινωνίας μας κατὰ τὰ πρότυπα τῶν «χίπις».

Τὸ συμβόλαιο ἐλεύθερης συμβίωσης ὡς σκέψη καί ὡς ὑλοποίηση ἀποτελεῖ μιὰ ἐνέργεια, πού μπορεῖ νὰ δυναμιτίσει τόσο τὴν πράξη τοῦ Γάμου ὅσο καί τὴν συνεκτικὴ καί συναισθηματικὴ δομὴ τῆς ἴδιας τῆς Οἰκογένειας.

Βλέποντας κάποιος τὴ νομοθετικὴ ρύθμιση τῆς ἐλεύθερης συμβίωσης ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας διαπιστώνει ὅτι ὄντως ἀποτελεῖ μιὰ ἀπόπειρα συγκάλυψης ἢ καί ὠραιοποίησης μιᾶς κατάστασης παλλακείας [Ἡ ὅποια ὀρίζεται, σύμφωνα μὲ τὸ Λεξικὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας, τοῦ καθηγητῆ Γ. Μπαμπινιώτη, ὡς συμβίωση γυναίκας καί μὲ ἄνδρα, χωρὶς νὰ ἔχει προηγηθεῖ γάμος (σ.1320)], ἢ κατὰ κάποια ἄλλη ἐρμηνεία, μιᾶς κατάστασης πορνείας [πάλι στό Λεξικὸ τοῦ καθηγητῆ Γ. Μπαμπινιώτη βρίσκουμε ὅτι ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὴ ἐρμηνεία γιὰ τὴν πορνεία ὡς κάθε σεξουαλικὴ σχέση ἐκτὸς γάμου, ἐνῶ ἡ εὐρύτερη ἐννοία τῆς εἶναι τὸ νὰ διαθέτει κανεὶς τὸ σῶμα του σὲ ἄλλους γιὰ ἐρωτικὴ ἱκανοποίηση ἐναντι ἀμοιβῆς (σ.1470)], ὅπως ἄλλωστε θεωρεῖται καί ὁ πολιτικὸς γάμος, ὅσο ἀκραία καί ἂν φαίνεται αὐτὴ ἡ διαπίστωση γιὰ κάποιον ἀμύητο στὴν χριστιανικὴ θεολογία.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Πολιτείας εἶναι δικαιολογημένη ἢ προσπάθεια νὰ ἐφεύρει τρόπους

νά αντιμετωπίσει προβληματικές καταστάσεις, που αντιμετωπίζουν πολίτες της.

Παραμένει όμως σοβαρό ζήτημα τὸ ποιές εἶναι οἱ συνέπειες γιὰ μία συντεταγμένη πολιτεία καὶ τοὺς ὑπηκόους της σὲ ἠθικό, ψυχολογικό καὶ συναισθηματικό ἐπίπεδο. Τί σχέσεις δημιουργοῦνται;

Τὸ Κράτος γενικά, ὡς θεσμική ὄντοτητα, ἐπιδιώκει μόνο ἓνα «τακτοποιημένο» νομικό καθεστὼς ἢ ἐπιζητεῖ καὶ τὴν εὐτυχία ὅλων τῶν ὑπηκόων του; Καὶ δὲν μιλάμε φυσικά μόνο γιὰ αὐτοὺς ποὺ εὐεργετοῦνται ἀπὸ μία διάταξη νόμου ἀλλὰ γιὰ τοὺς γύρω ἀπὸ αὐτούς, ὡς κοινωνία, καὶ τοὺς κοντὰ σὲ αὐτούς, ὡς οἰκογένεια καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετὰ ἀπὸ αὐτούς, στὸ πρόσωπο τῶν παιδιῶν τους.

Ὅπως καὶ ὁ πολιτικός γάμος καὶ αὐτὸ τὸ συμφωνητικό τώρα θὰ δώσει μία διέξοδο καὶ νομιμοποίηση σὲ ἀνθρώπους, ποὺ λόγῳ τῆς εὐρύτερης κοινωνικῆς ἀντίληψης τῶν πραγμάτων δὲν θὰ μπορούσαν νὰ παντρευτοῦν μὲ ἀνεση σὲ μία ἐκκλησία, εἴτε λόγῳ μεγάλης ἡλικίας, εἴτε λόγῳ διαφορᾶς θρησκευματος κ.λπ..

Αὐτὴ ὅμως ἢ (ἐκούσια ἢ ἀκούσια) ἀπόπειρα ἀποδυνάμωσης μιᾶς πράξης τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ μία ἄλλη, ποὺ βασικό χαρακτηριστικό ἔχει τὴν ταχύτητα, τόσο στὴ σύναψη ὅσο καὶ στὴ λύση μιᾶς σχέσης ἐνώπιον τοῦ Κράτους, δείχνει νὰ μὴν εἶναι παρὰ μία συνεχιζόμενη προσπάθεια ἀπόπειρας ἀνατροπῆς τῆς παρα-

δοσιακῆς καὶ ὑπεραιωνόβιας μορφῆς οἰκογενείας καὶ τῶν στενῶν καὶ συνεκτικῶν δεσμῶν ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ αὐτήν.

Ἀπὸ τὴν πλευρά της ἡ Ἐκκλησία, μὲ ὅλο τὸν σεβασμὸ στὴν προσωπικότητα καὶ τὸ αὐτεξούσιό του ἀνθρώπου, καὶ πάλι δὲν ἔχει τίποτα νὰ φοβηθεῖ. Μόνη προϋπόθεση ἀποτελεῖ, βέβαια, τὸ νὰ ἔχει ἐνημερωμένους καὶ ἐνσυνείδητους πιστοὺς. Αὐτὸ φυσικά δὲν ἀποκλείει, σὲ καμία περίπτωση τὸ γεγονός νὰ ἔχουν οἱ πιστοὶ Της ἀνοικτοὺς καὶ εὐρεῖς ὀρίζοντες. Ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας δέχονται καὶ ἀποδέχονται τοὺς τελέσαντες πολιτικό γάμο –ἀν καὶ μὲ τὴν διαρκῆ εὐχή νὰ εὐλογηθεῖ αὐτὸς ὁ δεσμός καὶ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μέσῳ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου– ἔτσι θὰ πρέπει νὰ συμβεῖ καὶ τώρα μὲ τὸ προτεινόμενο σύμφωνο. Καὶ φυσικά δὲν ὠφελεῖ νὰ γίνεται ὁ παραμικρὸς λόγος γιὰ τυχόν συνέπειες, τῶν παιδιῶν, ποὺ θὰ προκύπτουν ἀπὸ τέτοιου τύπου συμβιώσεις. Κανένα λάθος καὶ καμία ἀμαρτία δὲν εἶναι ἀρκετὰ σημαντικά, ὥστε νὰ στερήσουν ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα δῶρα τοῦ Ἐσταυρωμένου Κυρίου πρὸς κάθε ἄνθρωπο. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἅγιο Βάπτισμα.

Τελικῶς, τὰ ἀρχέγονα καὶ διαχρονικά ἰδανικά, κάτω ἀπὸ τὴν κωδικοποιημένη, καὶ ἴσως κάποτε παρεξηγημένη, ἔκφραση «Θρησκεία, Πατρίδα, Οἰκογένεια», ποὺ διδάσκονταν μὲ εὐλάβεια καὶ συνέπεια, ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, καὶ

ἔδιναν στὴν Ἑλλάδα τὴ δύναμη νὰ φωτίζει καὶ νὰ μεγαλουργεῖ σὲ κάθε γωνιὰ τοῦ πλανήτη, φαίνονται νὰ ἀπεμπολοῦνται ἢ μᾶλλον νὰ τερπιλοῦνται γιὰ ἄλλη μιὰ φορά. Σήμερα μέσῳ μιᾶς «κατὰ φαντασίαν» οἰκογενειακῆς δομῆς, ποὺ ὑποσκάπτει τὰ θεμέλια μιᾶς Πατρίδας, παρὰ τὴν περι τοῦ ἀντιθέτου προσπάθεια καὶ φωνὴ τῆς Θρησκείας.

Μᾶλλον αὐτὸ ποὺ χρειάζεται ἢ σύγχρονή μας Ἑλληνικὴ Κοινωνία εἶναι ἓνα χωρὶς δεσμεύσεις καὶ ὄρια ... Σύμφωνο Τιμῆς καὶ Ἄξιότητας.



Τὸ Ἅγιον Φῶς

Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ

Ἀναπληρωτὴ Καθηγητὴ
τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

ΟΠΩΣ ΚΑΘΕ χρόνο, ἔτσι καὶ φέτος ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἔλαβε καὶ μετέδωσε στὸν λαό, καὶ στὸν κόσμο ὁλόκληρο, τὸ Ἅγιο Φῶς, θαυματουργικὰ ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, τὸ μεσημέρι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ἡ ὑπερφυσικὴ αὐτὴ θαυματουργικὴ παρουσία τῆς θείας Χάριτος ἐπαναλαμβάνεται κάθε χρόνο στὴν Ἁγία Πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ, χαρίζοντας στοὺς πιστοὺς μιὰ ζωντανὴ ἐλπίδα στὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου. Χιλιάδες προσκυνητὲς καὶ ἑκατομμύρια ὀρθόδοξοι χριστιανοί, στὴν ὑφήλιο ὁλόκληρη, προσβλέπουν στὸ Ἅγιο Φῶς καὶ τὴν θαυματουργικὴ ἀφή του, ἐνῶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει πολλὰ καὶ διάφορα ἔθιμα σχετικὰ μὲ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, τὸ μεταφέρει τελετουργικὰ στὸ σπίτι του, χρίει μὲ τὴν κάπνα του τὸ ἀνώφλι τῆς εἰσόδου, τοποθετεῖ εὐλαβικὰ στὸ κέντρο τοῦ πασχαλινοῦ ἑορταστικοῦ τραπέζιου, γιὰ νὰ φωτίζει ὅλη τὴν οἰκογένεια ποὺ συγκεντρώνεται γύρω του.

Κάθε φορὰ διάφορες ἀμφισβητήσεις καὶ ἀντιλογίες γιὰ βασικὲς πίστεις καὶ παραδοχὲς τῆς θρησκείας μας ἐμφανίζονται τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἐχει γίνει, ἄλλωστε, αὐτὸ ἓνα εἶδος μόδας, καὶ εἶναι στοιχεῖο ἀναμενόμενο τέτοιες μεγάλες καὶ σπουδαῖες μέρες. Δέν «διέφυγε» ἀπὸ αὐτὰ πέρσι οὔτε καὶ τὸ Ἅγιον Φῶς: ἀκούστηκαν διάφορα δῆθεν στοιχεῖα, ἀναμείχθηκαν πρὸς ἄνωγον ἀνύπαρκτα ἢ μὲ παραποιημένα στοιχεῖα –ἀκουσα γιὰ παράδειγμα νὰ μιλοῦν γιὰ τὸν «πατριάρχη» Νικηφόρο Θεοτόκη– ἀνακαλύφθηκαν κατ' ἐπίφασιν ἄγνωστα ἢ κρυφὰ βιβλία κ.ο.κ. Ἡ ὑπόθεση εἶχε, ὅπως προβλήθηκε ἀπὸ τὰ κανάλια καὶ τὰ λοιπὰ ΜΜΕ ὅλα τὰ δεδομένα μιᾶς καλοστημένης κινηματογραφικῆς παραγωγῆς: μυστήριον, κρυμμένες ἀλήθειες, ἀπόκρυφα κείμενα, ἀλλὰ καὶ ἔντασις λόγου καὶ πάθος στὴν συζήτησή της.

Ὅρισμένοι θεατὲς σκανδαλίστηκαν, ἄλλοι θύμωσαν, ἄλλοι –οἱ περισσότεροι– διαισθητικὰ ἀντιλήφθηκαν περὶ τίνος πρόκειται καὶ ἄλλαξαν κανάλι. Ἐμεινε μόνον ἓνα μεγάλο «γιατί»: γιατί ὁ χριστιανισμὸς, δύο χιλιάδες χρόνια μετὰ τὴν σταυρικὴ θυσία καὶ τὴν λαμπροφόρο Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας, νὰ ἀντιμετωπίζεται μὲ τὸν τρόπο αὐτό; Γιατί ἀπὸ ὀρισμένους νὰ παραθεωρεῖται ἢ προσφορὰ του στὸν κόσμον, πνευματικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτισμικὴ; Γιατί νὰ διαστρέφονται οἱ ἀλήθειες τῆς πίστεως μας; Καί, σέ τελικὴ ἀνάλυση, γιατί νὰ προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐρμηνεύσει μὲ τὴν πεπερασμένη λογικὴ του τὸ ἄπειρον καὶ τὸ ὑπερφυσικόν, καὶ στὴν ἀναμενόμενη βέβαιη ἀποτυχία του νὰ προσπαθεῖ, σχεδὸν ἐκδικητικὰ, νὰ βλάψει, νὰ μειώσει ἢ καὶ νὰ ἐξαφανίσει τὴν πίστη τῶν ἄλλων;

Ἐκατομμύρια ἀνθρώπων ἔζησαν, δημιούργησαν καὶ ἐκοιμήθησαν μὲ τὴν πίστη στὸ Θεὸ καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἄλλοι τόσοι ἔθεσαν τὸ φῶς τοῦ Ζωοδόχου Τάφου ὡς φάρμακον καὶ πυξίδα στὴ ζωὴ τους, πορευόμενοι μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὸν φωτισμὸ του «ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων» τῆς παρούσας ζωῆς. Καὶ ἑκατομμύρια συνανθρώπων μας προσβλέπουν μὲ ἐλπίδα, κάθε Μεγάλου Σάββατο, στὸν Πανάγιο Τάφο, ὅπου ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων προσευχόμενος πραγματοποιεῖ τὴν ἀφή τοῦ Ἁγίου Φωτός. Πρὸς τί ἢ περιφρόνησις πρὸς ὅλους αὐτούς, πρὸς τί ἢ ὑπεροψία καὶ ἢ μάταιη ἐπίδειξις γνώσεων; Πρὸς τί τὰ πειράματα, ὅταν ὁμιλεῖ ἢ ἐμπειρία ὄσων ἔζησαν καὶ ζοῦν τὸ θαῦμα καὶ διηγοῦνται τὰ θαύματα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἁγίου Φωτός μὲ τρόπο ποὺ ξεπερνᾷ τὰ ὑλικά, γήινα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα;

Εἶναι στ' ἀλήθεια παράξενο ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητεῖ νὰ ἀναγνωρίσει μόνον τὸν Θεὸ

ἐκεῖνο πού θά μπορέσει νά ἀναπαραγάγει πειραματικά. Εἶναι ὅπωςδήποτε φρικιαστικό τὸ ὅτι ἀντὶ νά εὐχαριστοῦμε γονυπετεῖς τὸν Θεὸ γιὰ τὸ θαῦμα του ἐπιζητοῦμε νά τὸ ἀναλύσουμε στὸ ἐργαστήριο, χωρὶς νά ἀντιλαμβανόμεσθε ὅτι προσλαμβάνουμε τὸ θαῦμα διαφορετικά, ἀνάλογα μὲ τὴν πνευματικὴ μας κατάσταση. Καί, βεβαίως, εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη λογικὴ τὸ ὅτι, τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Θεὸς συνεχίζει, στὴν ἄπειρη ἀγάπη καὶ στὴν ἀμέτρητη φιλανθρωπία Του, νά μᾶς παρέχει κάθε χρόνο τὸ ἔλεος τῆς ζωντανῆς θαυματουργικῆς του παρουσίας, τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός.

Τὴν ἀλήθεια θά τὴν βροῦμε μέσα μας, ὄχι στὸ μυαλό, ἀλλὰ στὴν καρδιά μας. Θά τὴν κατανοήσουμε μυστηριακὰ ζώντας μέσα στὴν Ἐκκλησία, συμμετέχοντας στὰ ἱερά της μυστήρια, ὄντες σὲ διαρκῆ μετάνοια καὶ ἐξομολόγηση, μὲ ταπείνωση καὶ προσευχή. Τὸ θέαμα τοῦ ἐπηρμένου ἀνθρώπου πού προσπαθεῖ νά ταξινομήσει καὶ νά ἐρμηνεύσει τὰ θαύματα καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἀτελῆ φύση καὶ λογικὴ του, εἶναι ὄχι μόνον κωμικό, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθές. Μόνον ἂν ἀφήσουμε μὲ ἐμπιστοσύνη τὸν ἑαυτό μας στὴν πρόνοια καὶ στὴν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θε-

οῦ, μόνον ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος καὶ τὸν φωτισμὸ Του μποροῦμε νά αἰστανθοῦμε νά καταναγάζεται ἢ ταπεινὴ μας ὑπαρξὴ ἀπὸ τὸ ἄκτιστο φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος, μποροῦμε νά βρεθοῦμε ἔξω ἀπὸ τὸ Κενὸ Μνημεῖο, μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, αἰσθανόμενοι τὸ θεῖον φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

Ἄς κλείσουμε λοιπὸν τὰ ἀφτιά μας σὲ ὅσους ἐπιζητοῦν τὸν σκανδαλισμὸ καὶ τὸν κλοιισμό μας. Ἄς ἀφήσουμε τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως – πού πειραματικά δὲν προσδιορίζεται, οὔτε ἀναπαράγεται – νά γεμίσει τὴν ὑπαρξὴ μας. Κι ἂς εὐχηθοῦμε τὸ Ἅγιον Φῶς, ὅπως κάθε χρόνο ζωηφόρο ἐκπηγάξει ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, νά φωτίσει καὶ ὅσους φέτος ἄρθρωσαν λόγον ἀμφισβητήσεως ἢ ἀσεβείας, ὥστε νά βροῦν στή ζωὴ τους τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὴν Ἀνάσταση, τὴ Ζωὴ καὶ τὸ Φῶς τοῦ Κοσμοῦ, πού βοηθᾷ τοὺς ἀνθρώπους νά μὴν περπατοῦν ἀπελπισμένοι στὸ σκοτάδι ἀλλὰ νά ἔχουν μέσα τους τὸ ἀνέσπερο καὶ ἰλαρὸ φῶς τῆς ζωῆς, ἀφοῦ γιὰ τοὺς ὀρθόδοξους χριστιανούς δὲν ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτός γιὰ νά ἀποδειχθεῖ ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, ἀντιθέτως ὁ ἀνθρώπος ἔχει τὴν ἀνάγκη τοῦ θαύματος, γιὰ νά στηριχθεῖ μὲ τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ.



ΣΤΟ ΑΤΕΛΕΙΩΤΟ ΥΨΟΣ



«Νεκρούσαι καὶ ζῳίς με»

Πολύ πρόσφατα, (μέσα Ἰανουαρίου), μιὰ λιγολογή εἶδηση γνωστοποίησε τὸ ἐπίγειο τέλος ἑνὸς ξεχωριστοῦ προσώπου. Ὁ σέρ Ἐντμουτ Χίλαρν ἐκλείσει τὰ μάτια του σὲ ἡλικία 88 ἐτῶν.

Ἴσως κάποιου τὸν γνωρίζουν. Ἦταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πὸν κατέκτησε τὴν ψηλότερη κορυφή τοῦ κόσμου, τὴν κορυφή τῶν Ἰμαλαίων, τοῦ Ἐβερεστ, τὴ «Στέγη τοῦ Κόσμου», πρὶν 55 χρόνια, στὶς 29 Μαΐου 1953.

Ἀσφαλῶς καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ σὲ μᾶς, ἀπὸ ἀπόσταση, νὰ «μποῦμε» στὸ κλίμα, τὶς δυσκολίες καὶ τὰ μυστικά τοῦ κατορθώματος. Ὁ ἴδιος ὁ Χίλαρν εἶχε πεῖ κάποτε, πὼς ἡ κατάκτηση τοῦ Ἐβερεστ «εἶναι σὰν νὰ φτάνεις στὸ φεγγάρι, χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς τεχνολογίας». Δὲν μπορούμε ὅμως νὰ ἐκτιμήσουμε πόσο εὐστοχῆ ἢ μεγαλόστομῆ εἶναι αὐτὴ ἡ δήλωσή του. Ὅμως ἡ μετέπειτα (μετὰ τὸ κατορθωμά του) ζωὴ τοῦ δίνει κάποια ἐχέγγυα ταπεινοσύνης. Ἀφοῦ, ὅπως ἀναγνώρισε ἡ πρωθυπουργὸς τῆς πατρίδας του, τῆς Νέας Ζηλανδίας, Ἐλεν Κλάρκ, «ἔζησε μιὰ ζωὴ μὲ ταπεινότητα, γενναιοδωρία καὶ ἀποφασιστικότητα», δημιουργώντας τὸ φιλανθρωπικὸ ἴδρυμα «Ταμεῖο τῶν Ἰμαλαίων» (μὲ ἐτήσια ἔσοδα ἄνω τῶν 250.000 δολαρίων), ἀνακουφίζοντας τοὺς φτωχοὺς τοῦ Νεπάλ. Ἄς τὸν ἀναπαύσει ὁ Θεός, πὸν εἶχε τὸ σθένος γιὰ τέτοια ὕψη, ξεπερνώντας ἐμπόδια καὶ ἀντιξοότητες. Ὅσοι ἐπιδίδονται σὲ

Ἄρχιμ. Γρηγορίου Γ. Λίχα

ὕψηλές ὀρειβασίες σημειώνουν, πὼς ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐμπόδια ἐκεῖ ψηλὰ εἶναι ἡ ἔλλειψη ὀξυγόνου. Ἄλλὰ μὲ τοὺς τεχνολογικοὺς ἐξοπλισμοὺς, ἀντιμετωπίζονται ἐπαρκῶς οἱ δυσκολίες αὐτές. Μὲ τὴν ἔλλειψη «ὀξυγόνου» στὴν καθημερινότητά μας, τί γίνεται;

Αὐτὲς τὶς μέρες, ἓνα Πρόσωπο, οἰκεῖο στοὺς περὶ σὸς τοὺς, ὁ Χριστός, κάνει μιὰ ἀναρρίχηση στὴν ὕψιστη –καὶ πιὸ ὠραία!– «Στέγη τοῦ Κόσμου». Ἀνεβαίνει στὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ! Αὐτὸ εἶναι τὸ κατεξοχὴν ἀνέβασμα, τὸ ἀνέβασμα στὸν «Κόσμο τοῦ Σταυροῦ»! Δύσκολο, μὰ ἅγιο καὶ λυτρωτικό! Καὶ μᾶς παρακινεῖ ὅλους μᾶς νὰ (συν)ἀνεβαίνουμε πάντοτε ψηλὰ, ἀφήνοντας κάτω αὐτὰ πὸν μᾶς βαραίνουν καὶ μᾶς καθλώνουν· γιὰ νὰ ἀνεβαίνουμε σωστά. Καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ νὰ ἀπολαμβάνουμε τὴ μοναδικὴ καὶ αὐθεντικὴ «θέα» ὅλης τῆς ζήτησης.

Ἄν καὶ πρέπει νὰ κατατέμενεται σὲ ἐπιμέρους τμήματα τὸ ἓνα καὶ ἐνιαῖο ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου μας, ἀλλὰ, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ μιλήσουμε κάπως σχηματικά, θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε, ὅτι ἔφτασε στὴν κορυφὴ τοῦ Σταυροῦ, προκειμένου νὰ ὑψώσει σὲ περίοπτο βᾶθρο τὸ «Σταυρικὸ φρόνημα»· τὸ φρόνημα τῆς Ὑπακοῆς, τῆς Θυσίας, τῆς Ἀγάπης!

Μὲ τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ οἱ ἀξίες αὐτὲς δὲν γίνονται ἀπόλυτα ἀποδεκτές. «Οἱ ἠθικὲς καί, πολὺ περισσότερο, οἱ δικονομικὲς “κατηγορίες” στὸ σημεῖο αὐτὸ (στό: Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ), μένουν πάντοτε ἀπλοὶ “ὠχροί” ἀνθρωπομορφισμοί» (π. Γ. Φλωρόφσκι). Πάντως –εἶναι πανθομολογούμενο ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς– πὼς ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου καὶ ἡ Σωτηρία του ὀλοκληρώθηκε καὶ τελειώθηκε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Καὶ «ὁ ἄθλος τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι νὰ ἀκολουθεῖ τὸν Χριστό· νὰ ἀκολουθεῖ δηλαδὴ, τὴν ὁδὸ τοῦ Σταυροῦ Του καὶ τοῦ Πάθους Του. Νὰ Τὸν ἀκολουθεῖ ἀκόμη καὶ στὸ θάνατο. Καὶ πάνω ἀπ’ ὅλα νὰ Τὸν ἀκολουθεῖ στὴν Ἀγάπη... Ὅποιοι δὲν ἀποθνήσκουσι σὺν Χριστῷ, δὲν μπορεῖ νὰ ζεῖ ἐν Χριστῷ, οὔτε νὰ ζήσει σὺν Χριστῷ. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἓνας ἀπλὸς κανόνας τῆς ζωῆς τῶν ἀσκητῶν· εἶναι ἓνας μυστικὸς καὶ ὄντολογικὸς νόμος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, δηλαδὴ ἓνας νόμος τῆς ἰδίας τῆς ὑπαρξῆς» (π. Γ. Φλωρόφσκι).

Ὀντολογικὸς, λοιπόν, νόμος! Νὰ ἡ ἀληθινὴ ἀνύψωση! Ἄς τὴν ἀγαπήσουμε, γιὰ νὰ τὴν ζήσουμε. Γιὰ νὰ «ζήσουμε».

Γνησιότης τοῦ Παναγίου Τάφου

Ἄρχιμ. Τίτου Κ. Χορτάτου,
Ἱεροκήρυκος

ΠΡΟΣΦΑΤΩΣ ἀνεκινήθη θέμα, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἐκ ξένων πρὸς τὴν καθόλου χριστιανικὴν παράδοσιν καὶ δὴ καὶ αὐτὴν τῆς Σιωνίτιδος Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ Παναγίου Τάφου.

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ὧσων ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν θεωρῶ σκόπιμον ἵνα, συμφώνως ταῖς πηγαῖς, σημειώσω τὰ ἐξῆς, ὄχι βεβαίως ὅτι χρειάζονται ἀποδείξεις περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ Τάφου τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ὡς ἀπάντησιν τῶν ὧσων κακοβούλως καὶ ἀνιστορίτως λέγονται.

Ὁ Τόπος τῶν ἁγίων Παθῶν, τῆς τριήμερου Ταφῆς καὶ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως εὐρίσκεται βεβαίως εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανοῦ. Τοῦτο κατανοεῖται, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὴν μετὰ Χριστὸν ἱστορικὴν διαδρομὴν τῆς Ἁγίας Πόλεως. Τὸ 70 μ.Χ. ἡ Ἱερουσαλήμ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Τίτου. Ἀνιδρῦθη δ' ἐν μέρει ἐπὶ Ἀδριανοῦ κατὰ τὰ ἔτη 136-138, ὁ ὁποῖος τὴν μετενώμασεν εἰς Αἰλίαν Καπιτωλίαν καὶ τὴν ἀνέδειξεν ὡς ἐθνικὴν πόλιν, ἀπελάσας ἐξ αὐτῆς τοὺς Ἰουδαίους. Ὁ Τερτυλλιανὸς μάλιστα λέγει ὅτι οὔτε εἰς τὰ «μεθόρια τῆς γῆς ἐκείνης ἐπετρέπετο ἵνα κατοικῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι» (Τιμοθέου Θέμελη, Ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ μνημεῖα αὐτῆς, Ἱεροσόλυμα 1928, σελ. 197). Ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ἀνοικοδόμησιν ἡ περιοχὴ τῆς Ἱερουσαλήμ σημαντικῶς μετεβλήθη, διότι ἡ Σιών, ἡ ὁποία περιεκλείετο εἰς τὴν πρὸ Τίτου πόλιν, ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἀπεκλείσθη καὶ ἔμεινεν ἔξω τῶν τειχῶν. Ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ Τάφος τοῦ Κυρίου περιελήφθησαν εἰς τὴν νέαν πόλιν προκειμένου τὸ ἐμβαδὸν αὐτῆς νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς παλαιᾶς. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκαλύπτετο ὑπὸ οἰκιῶν, ἐξυπακούεται ὅτι εἰς τὴν μετὰ τὸν Ἀδριανὸν πόλιν, ὁ Γολγοθᾶς εὐρίσκεται περίπου εἰς τὸ μέσον αὐτῆς. Σήμερον δὲ ἡ περὶ τὸν Ναὸν Χριστιανικὴ συνοικία καλεῖται «Χάρτου - Νασάρα».

α. Ἡ μαρτυρία τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων περὶ τοῦ Τόπου τῆς Ταφῆς

Συμφώνως πρὸς τὰ Ἱερὰ Εὐαγγέλια ἡ Σταύρωσις καὶ Ταφὴ τοῦ Θεανθρώπου Σωτήρος Χριστοῦ διεδραματίσθη ἔξωθεν τῆς τότε Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μαρτυρεῖ: «Παρέλαβαν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον καὶ βαστάζον τὸ σταυρόν, αὐτοῦ ἐξήλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κραίου Τόπον... ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν» (Ἰωάν. 19.17 καὶ 18). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, σύγχρονος καὶ αὐτὸς τῶν γεγονότων τῶν Ἁγίων Παθῶν καὶ τῆς Τριήμερου Ἀναστάσεως λέγει: «διὸ καὶ Ἰησοῦς ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν» (Ἐβρ. 13, 12). Ὁ Γολγοθᾶς λοιπὸν εὐρίσκετο ἔξω τῆς πόλεως ἀλλὰ πλησίον αὐτῆς, διότι ὡς γνωστὸν ἔθος ἐπεκράτει εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀλλὰ καὶ τοὺς Ρωμαίους, αἱ θανατικαὶ ἀποφάσεις νὰ ἐκτελῶνται ἔξω καὶ πλησίον τῶν πόλεων, ὥστε βλέποντες αὐτὰς οἱ ἄνθρωποι νὰ παραδειγματίζονται καὶ νὰ φοβοῦνται. Τοῦτο βεβαίως μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὁ ὁποῖος γράφει: «ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ» καὶ «εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν» (Λουκ. 23, 27 καὶ 35). Ἡ ἐγγύτις τοῦ Γολγοθᾶ βεβαιούται ὑπὸ τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος τῶν γεγονότων Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος ἐξιστορῶν τὰ θεῖα Πάθη γράφει τὰ ἐξῆς: «τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς» (Ἰωάν. 19, 20).

Τὴν ἐποχὴν, λοιπὸν, τοῦ Ἰησοῦ ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ παρακείμενος Τάφος, τὸν ὁποῖον ἡ Γραπτὴ Παράδοσις ἀπέδωκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθαίας (Ματθ. 27, 57-60, Μάρκ. 15, 43-46, Λουκ. 23, 50-54) ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τοῦ δευτέρου τείχους, ὅπως τὸ ὀνομάζει ὁ Ἰώσηπος καὶ εὐρίσκετο κατηφορικῶς αὐτοῦ. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν μικρὰ κοιλάς, τῆς ὁποίας τὸ τελευταῖον βάθος κατέβαινε μέχρι τοῦ ἐδάφους, ὅπου οἰκοδομήθη ἀργότερον ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως. Εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς κοιλάδος ταύτης οἱ βράχοι ἀποτε-

λοῦσαν εἶδος ἀκρωτηρίου ἢ ἀγκῶνος. Αὐτὸς ὁ ἀγκῶν ἦτο ὁ Γολγοθᾶς, ὁ ὁποῖος ἐξ αἰτίας τοῦ ὕψους του καὶ τῆς ἀποτόμου μορφῆς του ἐνδείκνυτο διὰ τὴν ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς. Εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ, ὡς ἀναφέρει ἡ Ἱεροσολυμιτικὴ παράδοσις καὶ ἡ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ τοιαύτη, ὑπῆρχεν τὸ κρανίον τοῦ Ἀδάμ, «κρανίον τόπος» ὅπως χαρακτηριστικῶς ὀνομάζεται εἰς τοὺς Ἁγίους Εὐαγγελιστάς, δηλαδή, Γολγοθᾶς (Ματθ. 27, 33, Μάρκ. 15, 22, Λουκ. 23, 33). Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς βραχῶδους κοιλάδος ὑπῆρχον δύο λαξευμένοι τάφοι. Πληρωθέντος τοῦ ἐνὸς ἐκ τῆς καταθέσεως νεκρῶν ὁ Ἰωσήφ ἤρξατο νὰ λαξεύῃ τὸν δεύτερον δι' ἑαυτόν. Ὁ ἀτελής οὗτος τάφος ἀποτελεῖ τὸ «καινὸν μνημεῖον, ὅπου ἔθηκαν τὸ Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ» (Ματθ. 27, 60).

Βορειοανατολικῶς τῆς μικρᾶς αὐτῆς κοιλάδος ὑπῆρχεν σπήλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν παράδοσιν οἱ στρατιῶται περιόρισαν τὸν Κύριον μέχρι νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ Σταυρός. Ὁ Τόπος αὐτὸς περιλαμβάνεται σήμερον εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Κλαπῶν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως (Π.Ν.Α.). Ἀνατολικῶς τοῦ Γολγοθᾶ εὐρίσκετο μία ἄχρηστος στέρνα, ἡ ὁποία μᾶλλον ἐχρησίμευεν διὰ τὴν ταμίευσιν τῶν βροχίνων ὑδάτων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἰουδαῖοι, προκειμένου νὰ μὴ μιάνωσι τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, μετὰ τὴν Ἀποκαθήλωσιν, ἔρριψαν τὸν Σταυρὸν καὶ πάντα τὰ ὄργανα τῆς σταυρώσεως. Ἀποτελεῖ τὸ Σπήλαιον τῆς εὐρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

β. Αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ μαρτυρίαι.

Τὰ γεγονότα τῶν Ἁγίων Παθῶν καὶ τοῦ Τόπου αὐτῶν διετήρησεν ζῶντα ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις Χριστιανικὴ Κοινότης, ἡ ὁποία μαρτυροῦσε ταῦτα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος ἀναφέρει ὅτι οὗτοι, οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ Χριστιανοί, μετέβαινον τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, τὴν ὁποίαν οὕτω ὀνόμαζον πρὸς τιμὴν καὶ ἀνάμνησιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν Τόπον τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του (Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία γ' 11 καὶ 7). Ὁ ἴδιος ἱστορικὸς, συμφώνως μετὰ τὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἠντλησεν ἐκ τῆς συσταθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Ἀλεξάνδρου (213-251) βιβλιοθήκης, μᾶς γνωρίζει τὴν ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν Ἐπισκόπων Ἱεροσολύμων, οἱ ὁποῖοι μέχρι καὶ τοῦ Ἀδριανοῦ ὄχι μόνον ἐποίμα-

ναν τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἁγίας Πόλεως, ἀλλὰ καὶ διετήρησαν ζῶσαν τὴν παράδοσιν τῆς ἀκριβοῦς Τοποθεσίας, ὅπου διεδραματίσθησαν τὰ σωτηριώδη δι' ἡμᾶς Πάθη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἐπὶ Ἀδριανοῦ δὲ ἀνηγέρθη εἰς τὸν ἐν λόγῳ Ἁγίον Τόπον ναὸς τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἐστήθη μεγαλόπρεπον ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Καὶ οὕτως, ὡς σημειοῖ, ὁ ἱστοριογράφος ἀείμνηστος Ἀρχιμανδρίτης Βενιαμὴν Ἰωαννίδης «ἢ κοσμικὴ μανία τῆς εἰδωλολατρίας ὑπηρετεῖ καὶ ἄκουσα τὴν μωρίαν τοῦ Σταυροῦ, διατηρήσασα οὕτω μετὰ τῶν ἄλλων Ἁγίων Τόπων μάλιστα τὸ Θεῖον Μνῆμα τῆς Ἀναστάσεως καὶ προφυλάξασα ἀπὸ πάσης μανίας τῶν Ἐθνικῶν μέχρι τῆς Θεόθεν ὠρισμένης ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς φίμωσιν τῶν ἀπίστων» (Βενιαμὴν (Ἰωαννίδου, Ἀρχιμανδρίτου), Τὸ Προσκυνητᾶριον τῆς Ἁγίας Γῆς, τεῦχος Α', ἐν Ἱεροσολύμοις 1877, σελ. 204).

Ὡς ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ἀκριβοῦς Τόπου τῆς Σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ δεχόμεθα τὴν μαρτυρίαν τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ τὴν λεπτομερῆ, ὄντως, θείαν ἱστορίαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, ὁ ὁποῖος θεοπνευστῶς καταγράφει τὸ ἐξῆς γεγονός: *ὅτι κατὰ τὴν στιγμήν τῆς Σταυρώσεως «τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη καὶ αἱ πέ-*



τραί ἐσχίσθησαν» (Ματθ. 27, 51). Μεταξύ τῶν πετρῶν τούτων ἦτο καὶ ἡ τοῦ Γολγοθᾶ, τῆς ὁποίας ἡ ρωγμὴ διεσώθη καὶ ἦτο ὁρατὴ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, ἕως καὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ὁ σεισμός καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθέν ρήγμα εἰς τὸν Γολγοθᾶ ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ αὐτῆς τῆς μαρτυρίας τῶν προσκυνητῶν καὶ διαπιστοῦται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι ἐξήτασαν τὸ ἀνοιγμα τοῦ βράχου.

Εἰς τὸν γενόμενον σεισμόν ἀναφέρονται οἱ ἱστορικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Τάκιτος καὶ Σουετόνιος, τῶν ὁποίων αἱ καταγραφαὶ ἀποτελοῦν ἀψευδεῖς μαρτυρίας τοῦ γεγονότος τούτου (Τιμοθέου (Θέμελη, εἶτα Πατριάρχου Ἱεροσολύμων), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 195). Ἐπίσης ὁ Φλέγων, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Ἱερώνυμος, λέγει ὅτι τὸ δ' ἔτος τῆς β' Ὀλυμπιάδος (ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ) ἐγένετο ἡ μεγαλυτέρα ἔκλειψις, ὥστε εὐκόλως ἔβλεπέ τις τοὺς ἀστέρας, ὁπότε συνέβη καὶ ἰσχυρὸς σεισμός» (Ἐνθ' ἄνωτ.). Τὴν ὑπαρξίν τοῦ σεισμικοῦ ρήγματος τοῦ Γολγοθᾶ ἀναφέρουν καὶ ἐπικαλοῦνται, εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατηχήσεις IV, κεφ. 9 «Πέτραι διερράγησαν τῷ φόβῳ δι' αὐτόν») καὶ ὁ μάρτυς Λουκιανός, ἀπολογούμενος πρὸ τοῦ Ἐπάρχου. Ἐπίσης πλειὰς περιηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων βεβαιώνουν τὸ σεισμικὸν ρήγμα καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ Γολγοθᾶ ρωγμὴ προῆλθεν ἐξ ὑπερφυσικοῦ γεγονότος. Μνημονεύεται ἐνταῦθα ὁ Adisson, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπίστευεν τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ τὸ ἐφαντάζετο ὡς ἀποκύημα τρυφερὸν τοῦ ἱερατικοῦ κόσμου. Ἐλθὼν, ὁμως, ὁ ἴδιος εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἀφοῦ ἐξήτασεν τὴν ρωγμὴν τοῦ βράχου φυσιολογικῶς, εὐθὺς ἀνεφώνησεν: «ἄρχομαι νὰ γίνωμαι Χριστιανός».

Ἡ κατόπιν ἐνεργειῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος ἀποκόλλησις τῶν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καλυπτηρίων πλακῶν κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα Μαΐου - Ὀκτωβρίου τοῦ 1988 ἐπὶ τῆς σεπτῆς πατριαρχείας τοῦ αἰοδίμου Πατριάρχου Διοδώρου τοῦ Α' (1981-2000) ἔφερεν εἰς φῶς τὸν βράχον τοῦ Γολγοθᾶ. Οἱ διενεργήσαντες τὸν ὡς ἄνω πλήρη καθαρισμὸν ἐκ τῶν πλακῶν καὶ τοῦ κάτωθεν αὐτῶν γεμίματος ἐκ γύψου, Καθηγητῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γεώργιος Λάββας καὶ Ἀρχιτέκτων κ. Θεοδόσιος Μητρόπουλος σημειοῦν τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ διαμπερὴς ρωγμὴ δεξιὰ τῆς Ἀγίας Τραπέζης ἔχει πλάτος μέχρι 12 ἐκ. εἰς ὠρισμένα σημεία. Εἶναι συνεχῆς, ἀσφαλῶς διαμπερῆς, καὶ

ἀναμφισβητήτως τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς ἰσχυροῦ σεισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔσχισε τὸ ἄνω μέρος τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τοῦ Γολγοθᾶ εἰς δύο τμήματα. Εὐθὺς ὡς τὴν ἀντικρύσαμεν, ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μας ἡ φράσις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου: «... καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν» (κεφ. ΚΖ), ἡ ὁποία ἀνεφέρετο εἰς τὸν σεισμόν κατὰ τὴν ὥραν τῆς Σταυρώσεως.

β) Τὸ δεύτερον εὐρημα ἐνετοπίσθη εἰς τὸ βύθισμα τοῦ Ἱεροῦ Βράχου, ὅπισθεν ἀκριβῶς τοῦ κέντρου τῆς Ἀγίας Τραπέζης (ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ). Πρόκειται περὶ λιθίνης ὑποδοχῆς κυκλικῆς μορφῆς, μερικῶς θραυσμένης, ἡ ὁποία δηλώνει προφανῶς τὸ σημεῖον τῆς τοποθετήσεως τοῦ Σταυροῦ τοῦ Μαρτυρίου. Ἔστω καὶ ἐὰν δὲν εἶναι ἡ αὐθεντικὴ ὑποδοχὴ, ἀλλὰ ἄλλη μεταγενεστέρως ἐποχῆς, διατηρεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν σημασίαν της, διότι ὑποδηλώνει τὴν παραδοθεῖσαν αὐθεντικὴν θέσιν τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου.

γ) Τέλος, ἡ τρίτη ἐνδιαφέρουσα περιοχὴ εὑρίσκεται ἀριστερὰ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ὅπου ὁ Ἱερὸς Βράχος φέρει παλαιόν, λευκόχρυσον ἐπίχρισμα μὲ χαραγμάτα σταυρῶν. Ἐκεῖ ποῦ τελειώνει ὁ Ἱερὸς Βράχος, πρὸς δυσμὰς, διεσώθησαν ἐπίσης τμήματα δύο διαδοχικῶν δαπέδων καὶ ἀκόμη τμήμα λοξοῦ τοίχου μὲ κατεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ὁ ὁποῖος συνεχίζεται κάτωθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης. Πρόκειται περὶ δαπέδων παλαιότερων διαμορφώσεων τοῦ Ἱεροῦ χώρου –πιθανώτατα τοῦ 11ου καὶ 12ου αἰῶνος–, ἐνῶ ὁ λοξὸς τοίχος φέρει εἰς τὸν νοῦν τὴν σχετικὴν περιγραφὴν τοῦ ρώσου ἡγουμένου Δανιὴλ (1106-7 μ.Χ.). Ἡ χρονολόγησις τῶν εὐρημάτων αὐτῶν εἶναι ἀκόμα ἀντικείμενον μελέτης» (Λάββας Γ. - Μητροπούλου Θ., Φρικτὸς Γολγοθᾶς, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ σημείου τῆς Σταυρώσεως τοῦ Θεανθρώπου. Ἐν Νέα Σιών, 1998 (Τόμος II), σελ. 325-326).

Ἀντιθέτους ἀπόψεις λοιπὸν ἐκφράζουν μόνον ὅσοι δὲν δέχονται τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας καὶ τὴν ζῶσαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Πανάγιος καὶ Ζωοποιὸς Τάφος εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου καθημερινῶς προσέρχονται οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς εὐλαβεῖς Προσκυνηταὶ καὶ οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν τὴν ἀενάως ἀναβλύζουσαν ἐξ αὐτοῦ χάριν καὶ ἡ γνησιότης τοῦ ὁποῖου μαρτυρεῖται ἕκαστον Μέγα Σάββατον διὰ τῆς θαυμαστῆς ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός.

Περὶ τροφῆς

Τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου
Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος

Ὁλοκληρώνουμε μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ μία περίοδο νηστείας σαράντα ἡμερῶν, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ὁ καθένας μας ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις του μπόρεσε ν' ἀνταποκριθεῖ στὶς ἐπιταγές τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ ἀποχὴ ἀπὸ ὀρισμένες τροφές καὶ ἀσκητικὴ ὑπέρβαση βασικῶν σωματικῶν ἀναγκῶν ποῦ σχετίζονται μὲ τὴ διατροφή. Ἡ ἄρνηση τροφῆς ἢ ἡ ἐπιλογή συγκεκριμένου διαιτολογίου σ' αὐτὴ τὴν περίοδο δὲν συνιστᾶ τὸ κύριο μέλημα τῆς πορείας μας πρὸς τὸ Πάσχα. Εἶναι ἓνα μέσο ἀνάμεσα σὲ ἄλλα σωματικῆς συμμετοχῆς στὸν ἀγῶνα τὸν πνευματικὸ ποῦ δίνει ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ κλείσει τὴν πόρτα ποῦ ἀνοιξε ὁ ἴδιος στὰ πάθη. Ἄλλωστε νηστεία δεκτὴ, εὐπρόσδεκτη, ἀληθὴς εἶναι μεταξὺ ἄλλων ἢ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσις, ἢ ἐγκράτεια γλώσσης, ἢ θυμοῦ ἀποχὴ, ὁ ἐπιθυμῶν χωρισμὸς καὶ ἢ ἐνδεια καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιπορίας, ὅπως ἀκοῦμε στὴ σχετικὴ ὑμνογραφία τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς (ιδιόμελον εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Δευτέρας τῆς Α' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν).

Τὸ παράγγελμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διττό: *«νηστεύσωμεν ἀδελφοὶ σωματικῶς· νηστεύσωμεν καὶ πνευματικῶς».*

Τὸ πνευματικῶς ἀναφέρεται ὄχι μόνο στὴν καθάρση ἀπὸ τὰ πάθη, στὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητα ἀλλὰ καὶ σὲ μία ἐπιστροφή στὴν ἀγάπη: *«Λύσωμεν πάντα σύνδεσμον ἀδικίας· διαρρηξώμεν στραγγαλιὰς βιαιῶν συναλλαγμάτων· πάσαν συγγραφὴν ἀδικον διασπάσωμεν· δώσωμεν πεινώσιν ἄρτον, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσαγάγωμεν εἰς οἶκους, ἵνα λάβωμεν παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ μέγα ἔλεος».*

Στόχος μας τό: *«ἀφήσωμεν τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, ἀυξήσωμεν τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα»* (ιδιόμελον στὰ ἀπόστιχα τῶν Αἰνῶν τοῦ Ὁρθρου τῆς Τρίτης τῆς Τυρινῆς).

Χρειάζεται μεγίστη προσοχὴ μὴ τυχὸν παρ' ὄλο ὄτι νηστεύουμε ἀπὸ ὑλικές τροφές κατατρῶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲ τὴ συκοφαντία καὶ μὲ ἄλλες μας ἐνέργειες (*«μὴ κατεσθλιόντες ἀλλήλους τῇ συκοφαντίᾳ»*, ιδιόμελον στὰ ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τῆς Τυρινῆς).

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σὲ τέτοιες στάσεις ἐλλοχεῖ

πάντοτε ὁ κίνδυνος μιᾶς «ἀνθρωποφαγίας». Ἡ νηστεία ἢ σωματικὴ ἐξυπηρετεῖ μία ἐπαγρύπνηση στὸ «παμφάγον» τῆς ἀνθρώπινης ἐπιθυμίας καὶ μᾶς ἐκγυμνάζει νὰ βλέπουμε ποῦ πραγματικὰ βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ τροφή τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ μεγάλο φαγοπότι εἶναι ἡ ἄμυνά μας στὸ θάνατο. *«Φάγωμεν, πίωμεν, ἄρριον γὰρ ἀποθνήσκωμεν»* λές καὶ ἡ βρώσις καὶ ἡ πόσις θὰ μᾶς ἐξασφάλιζαν τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀθανασία. Ἐξελῶμε τὸ *«οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος»* καὶ ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ *«οὐκ ἔστι βρώσις καὶ πόσις»*. Κι ἂν γιὰ κάτι πρέπει νὰ πεινάμε καὶ νὰ διψᾶμε αὐτὸ εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ καὶ μόνον αὐτὴ θὰ μπορέσει νὰ χορτάσει τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα μας. Μακάριοι, λοιπόν, ὅσοι πεινοῦν καὶ διψοῦν γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Θεὸς θὰ ικανοποιήσει τὴν ἐπιθυμία τους (Ματθαίου 5,6).

Αὐτὸ ἐδῶ δὲν σημαίνει, βέβαια, περιφρόνηση τῆς ὑλικῆς τροφῆς. Ἡ σωματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου τὸν προσανατολίζει στὴ λήψη τροφῆς ἀναγκαίας γιὰ τὴν αὐξησὴ του καὶ τὴν ἐπιβίωσή του. Ἐκεῖνο ποῦ προέχει εἶναι ἡ ἱεράρχηση τῶν ἀναγκῶν καὶ ἡ ἐπιμέτρηση τῶν δυνάμεων μας καὶ ἡ πεποίθηση ὅτι γνωρίζουμε ποιὸς εἶναι ὁ ἄρτος ποῦ τρώγοντάς τον θὰ ἔχουμε ζωὴ μέσα μας ἀλλιῶς θὰ εἴμαστε ζωντανοὶ νεκροί. Τὸ *«ένός ἐστι χρεία»* (τὸ ἓνα ἐπάναγκες) τοῦ Κυρίου πρὸς τὴ Μάρθα ἤχει προειδοποιητικὰ γιὰ ὅλους μας.

Ἀξίζει πραγματικὰ τὸν κόπο νὰ διερευνηθεῖ ἡ βασικὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου ὡς πρὸς τὴν τροφή. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι μοιροσήμαντη. Θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι ἀμφιρεπής. Κινεῖται μεταξὺ ἐγκρατείας καὶ γαστριμαργίας, ἀνορεξίας καὶ βουλιμίας. Κι αὐτὸ ἀπ' ἀρχῆς. Καὶ ἡ Εὐὰ καὶ ὁ Ἀδὰμ κινήθηκαν ἀνάμεσα σ' ἓνα ΟΧΙ καὶ σ' ἓνα ΝΑΙ. Καὶ δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι τὸ μεγάλο στοίχημα παίχτηκε μὲ ἀφορμὴ τὴ γεύση ἐνὸς καρποῦ καὶ τὴν ἐναπόθεση σ' αὐτὸν ἀστηρίχτων ὑποσχέσεων καὶ ἐλπίδων.

Ἐνα συνέδριο καὶ ὁ προβληματισμὸς του

Εἶναι πολὺ σημαντικὴ ὑποθέτω ἡ διερεύνηση τέτοιου τύπου προβλημάτων ποῦ ἄπτονται βασικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ καὶ χαιρετίζουμε μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίηση τὴν ὀργάνωση τοῦ προσεχοῦς XVIII^{ου} Συνεδρίου τοῦ Διεθοῦς Συνδέ-

σμου Ίατρο-ψυχολογικών και Θρησκευτικών Μελετών στην Έλβετία (Λωζάννη και Άγιος Μαυρίκιος) 6-10 Ιουλίου 2009 με θέμα συναφές προς όσα εκθέσαμε πιο πάνω: *Η τροφή και η αμφίρροπη στάση μας ως προς αυτήν.*

Καθώς ο Σύνδεσμος επιδιώκει τη συνεργασία των ιατρικών και ψυχαναλυτικών προσεγγίσεων με τη Θεολογία και τη Θρησκευολογία όπως επίσης και με την Ανθρωπολογία και την Κοινωνιολογία, οι ποικίλες «μεταφορές» που αφορούν στην τροφή και διατροφή θα δώσουν την ευκαιρία να διερωτηθούμε για τις σχέσεις που οι διαφορετικές επιστήμες μας διατηρούν οι μὲν με τις δέ.

Για να επιτευχθεί τοῦτο θα εφαρμόσουμε μία διασταυρούμενη ανάγνωση τοῦ θέματος τῆς ἐνσωμάτωσης-συγχώνευσης-ἀφομοίωσης σέ φαντασικές και σέ συγκεκριμένες διαστάσεις της.

- *Ακούγοντας* τὸ φανταστικὸ τῶν παραμυθιῶν, τῶν μύθων και τῆς σύγχρονης λογοτεχνίας·
- *μελετώντας* τὴν κλινικὴ πράξη·
- *λαμβάνοντας ὑπόψη* τὶς διοξασίες, τὰ τελετουργικά και τὶς διατροφικὲς πρακτικὲς·

- *θα ἐπιχειρηθεῖ* νὰ φωτιστεῖ ἡ σχέση τοῦ ὑποκειμένου με τὸν ἄλλο ἢ με τὸν ὅμοιο, τὸν ἀπολίτιστο ἢ τὸν πολιτισμένο ἐντὸς μιᾶς πολυπολιτισμικῆς κοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα *θα μελετηθεῖ τὸ γεῦμα σὰν μέσο πολιτισμοῦ.*

- Παραμύθια και μύθοι ὡς γνωστὸν ἀναφέρονται σέ μία φανταστικὴ λειτουργία νὰ φᾶς κάποιον ἢ νὰ φαγωθεῖς, νὰ γλιτώσεις ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ νὰ κατασπαραχθεῖς ἢ νὰ καταποθεῖς μὲν, ἀλλὰ νὰ ἐπιβιώσεις. Σέ μία στιγμή τῆς ἱστορίας, ὅπου ἀντιμετωπίζουμε με ἰδιαίτερο τρόπο τὴ συνάντησή με τὸν ἄλλο, τὸν διαφορετικὸ, ἀξίζει νὰ μελετηθεῖ τὸ ζήτημα τῆς ἀφομοίωσης ἢ τῆς ἀπόρριψής του, τῆς ὑποδοχῆς ἢ τῆς ἀπόθησής του. Ἴσως ἡ συνάντησή διαφορετικῶν πολιτισμῶν θέτει τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου σχέσεως με τὴ διαφορετικότητα. Πρόκειται για ἐνσωμάτωση ἢ για ἀπόρριψη; για χωρισμὸ ἢ για ἀφομοίωση; Ἡ ἀντιπαράθεση αὐτῶν τῶν δυὸ λογικῶν θὰ ἦταν αἰτία βίας;

- *Ἐπὶ πλέον* ὑπάρχει ἕνας χώρος ἐνὸς θρησκευτικοῦ συμβολισμοῦ, τελετουργιῶν, ἐνὸς κοινωνικοῦ και ἱεροῦ «σώματος».

- *Ἐὰν ὁ Μυστικὸς Δείπνος* και ἡ Θ. Εὐχαριστία ἔχει μία ἰδιαίτερη θέση στὴ χριστιανικὴ παράδοση, θυσιαστικὰ γεύματα και νεκρόδειπνοι συγκροτοῦν ταυτότητες στὶς πλείστες θρησκευτικὲς παραδόσεις.

- *Ἐξάλλου ἄνδρες* και γυναῖκες δὲν ἔχουν τὴν ἴδια σχέση με τὴν τροφή, με τὴ μαγειρικὴ και τὶς πρακτικὲς που αφοροῦν στὴν τράπεζα.

- Ἡ κλινικὴ πράξη που ἀφορᾶ στὴν ψυχὴ και τὸ σῶμα συνδέεται με ἐνέργειες ὅπως, τρώγω, ἀφομοιώνω, χωνεύω, ἀπορρίπτω και ἐμφανίζω διαταραχές που αφοροῦν στὴν τροφή και κατὰ πρῶτο λόγο ἔχουν σχέση με τὴν ἀνορεξία, τὴ βουλιμία ἢ τὴν παχυσαρκία ὅπως ἐπίσης με τὸ πένθος και τὴ μελαγχολία.

- *Τι θὰ πρέπει,* ἄραγε, νὰ σκεφθοῦμε για τὴ διαδικασία κατάποσης φαρμάκων, τὴν πολυφαρμακία ἢ τὴν ἄρνησή τους; Ἡ δωρεὰ ὀργάνων θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ σὰν μία σύγχρονη μορφή καννιβαλισμοῦ;

Ὅπως διαπιστώνουμε, ἀνοίγονται πολλές πτυχὲς ἐνὸς διεπιστημονικοῦ προβληματισμοῦ με κέντρο τὴν τροφή και τὶς ποικίλες διαστάσεις της ἀποτυπωμένες ἀκόμη και σέ ἔργα τέχνης και με ἀναφορὰ σέ θρησκευτικὰ ἢ κοινωνικὰ δρώμενα. Ἡ προθυμία μέχρι τώρα τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου ν' ἀνταποκριθοῦν στὴν πρόσκληση για ὑποβολὴ ἐργασιῶν εἶναι πολὺ μεγάλη. Προβλέπονται γύρω στὶς ἐξήντα πολὺ ἐνδιαφέρουσες ἀνακοινώσεις, διαλέξεις, εἰσηγήσεις.

Ἡ ἑλληνικὴ ὁμάδα θὰ συμμετάσχει με τρεῖς ἐργασίες τῶν:

- *Εὐσταθίου Κ. Γιαννῆ,* «Ἡ ἀναπαράσταση τῆς τροφῆς στὴ χριστιανικὴ και κυρίως στὴ βυζαντινὴ εἰκονογραφία».

- *Κωνσταντίνου Κεραϊδῆ,* «Τροφή: ἀπὸ ἀνάγκη, πάθος και ἐξάρτηση. Συμβουλευτικὴ ποιμαντικὴ προσέγγιση».

- *Στέφανου Χρ. Κουμαρόπουλου* και Ἰωάννη Μ. Σταυροπούλου, «Διάλογος με τοὺς νέους περὶ γαστριμαργίας και νηστείας. Ὁρθόδοξη πνευματικότητα και σύγχρονη κοινωνία».

Ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἐπέλεξε σὰν ἔμβλημα τῆς ἀναγγελίας τοῦ συνεδρίου (<http://www.aiempr.org/indexfr.htm>) μία μεσαιωνικὴ νωπογραφία (φρέσκο) ἀπὸ παρεκκλήσιο αὐγουστινιανῶν μοναχῶν με θέμα τὴν κατάποση τοῦ προφήτου Ἰωάνη ἀπὸ τὸ κῆτος και τὴν ἐκβολὴ του ἐπὶ τὴν ξηρὰν (Ἰωάνη 2,1-11). Τὸ τρίπτυχο παρουσιάσεως τοῦ συνεδρίου κοσμεῖ πίνακας τοῦ ζωγράφου Arcabas με τίτλο «Ὁ πεινασμένος» κοντὰ στὴ θεματικὴ τοῦ συνεδρίου.

Ἡ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κῆτους παραμονὴ τοῦ Ἰωάνη τρεῖς ἡμέρες και τρεῖς νύκτες και ἡ ἐκβολὴ του ἐπὶ τὴν ξηρὰν συμβολίζουν ἄλλωστε τὴν ταφήν και τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μας, πράγμα που μᾶς συνδέει κατὰ τρόπο ἐπίκαιρο με τὸν ἑορτασμὸ τοῦ Πάσχα και με συνήθειες πνευματικῆς και ὑλικῆς εὐωχίας σύμφωνα με τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου που ἀναγινώσκεται στὴν ἀναστάσιμη Θ. Λειτουργία.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ, πατέρες και ἀδελφοί!

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

‘Ο Σεβ. Ναυπάκτου κ. Γερόθεος σέ διεθνή Συνέδρια στή Ρουμανία



‘Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και ‘Αγίου Βλασίου κ. Γερόθεος έπισκέφθηκε τήν Ρουμανία τò διάστημα 29 Φεβρουαρίου - 5 Μαρτίου έ.ξ., ύστερα από πρόσκληση τών διοργανωτών για νά συμμετάσχη σέ δύο διεθνή Συνέδρια. Τò πρώτο Συνέδριο διοργανώθηκε από τήν Θεολογική Σχολή τής Alba Julia (‘Αλμπα Ίούλια), ιστορική πόλη τής περιφέρειας Τρανσυλβανίας, έδρα ‘Αρχιεπισκοπής και Πανεπιστημίου. Τò Συνέδριο αυτό είχε ως γενικό θέμα: «Τò νόημα τής ζωής, τού θανάτου και τού πόνου στην 3η χιλιετία», και ό Σεβ. ανέπτυξε εισήγηση με θέμα: «Οί διαδοχικές κρίσεις τού θανάτου». Συμμετείχαν ακόμη εισηγητές από τήν Ρουμανία και τήν Γερμανία και τò άκροατήριο αποτελοΰσαν οί φοιτητές τής Θεολογικής Σχολής. Τò δεύτερο διεθνές Συνέδριο διοργανώθηκε στην πρωτεύουσα τής Ρουμανίας, τò Βουκουρέστι, από τò Κέντρο Περίθαλψης Καρκινοπαθών, τού όποιου ήγείται ό ιατρός-Καθηγητής Pavel Chiril, και έχει ως σκοπό τήν φροντίδα και τήν ποιμαντική μέριμνα για τούς καρκινοπαθείς, ιδίως όσους βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο τής ασθένειας. Πρόκειται για μία πολύ σημαντική προσπάθεια, αν σκεφθῆ κανείς ότι περίπου 7.000 άτομα πεθαίνουν κάθε χρόνο στο Βουκουρέστι από καρκίνο. Τò γενικό θέμα τού Συνεδρίου αναφερό-

ταν στην ποιμαντική πρòς τούς μελλοθανάτους καρκινοπαθείς και ό Σεβασμιώτατος συμμετείχε με εισήγηση που είχε θέμα: «Περνώνας από τήν ζωή στον θάνατο». Συμμετείχαν ακόμη οί εισηγητές Tristram Engelhardt (Καθηγητής Βιοηθικής - ΗΠΑ), Marc Andronikof (Καθηγητής, Ίατρος Μονάδων Έντατικής Θεραπείας - Γαλλία), Δημ. Andeen (Καθηγητής Βιοηθικής - Ρωσία), π. Βασίλειος Mihoc (Καθηγητής Θεολογίας - Ρουμανία), Corinna Delkeskamp-Hayes (Έκδότρια - Γερμανία), γνωστοί στον χώρο τής ιατρικής, τής βιοηθικής και τής θεολογίας. Τò άκροατήριο άπετελείτο από Καθηγητές Θεολογικών και Ίατρικών Σχολών, Ίατρούς, πρ. Υπουργούς, Νοσηλευτές, Κοινωνικούς λειτουργούς, έθελοντές, φοιτητές και, βεβαίως, Έπισκόπους και Ίερείς που εργάζονται σέ Νοσοκομεία. Διήρκησε ένα ολόκληρο 12ωρο, με πολλές ερωτήσεις και συζήτηση. Στο Βουκουρέστι, πέρα από τήν συμμετοχή στην Ήμεριδα, ό Σεβ. είχε τήν ευκαιρία νά έπισκεφθῆ τò Κέντρο Περίθαλψης Καρκινοπαθών, νά συναντηθῆ και νά μιλήσει για δύο ώρες με τò προσωπικό του, ιατρούς, νοσηλευτές, Ίερείς, Μοναχές, έθελοντές κ.λπ. Έπίσης, έπισκέφθηκε τόν Πατριάρχη τής Ρουμανίας κ. Δανιήλ δύο φορές.



ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Χειροτονία στην Ι. Μ. Ζιχνών και Νευροκοπίου

Τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς (9.3.2008) στὸν Ἱερό Ναο Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Κ. Βροντοῦς, καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου (23.3.2008) στὸν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναο Ἁγίου Δημητρίου

οῦ Νευροκοπίου, ὁ Σεβ. Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Ἱεροθέος χειροτόνησε σέ Διάκονο καὶ σέ Πρεσβύτερο ἀντιστοίχως τὸν ἀπόφοιτο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Καβάλας κ. Δημήτριο Χαλκίδη υἱὸ Ἱερέως, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ ὑπηρετήσει τὴν Τοπικὴ Ἐκκλησία στὴν ἀκριτικὴ περριοχὴ τοῦ Νευροκοπίου. Στὰ πλαίσια τῆς πνευματικῆς δραστηριότητος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, στὸν Κατανυκτικὸ Ἑσπερινὸ τῆς Β' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν μίλησε στὸν Ἱ. Μητρ. Ναο Ἁγίου Δημητρίου Νευροκοπίου μὲ θέμα: «Ἐκκλησία-Παράδοση-Ὁρθοδοξία» ὁ προσκεκλημένος τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου, Ἀρχιμ. κ. Θεόφιλος Λεμοντζῆς, Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Καμπανίας τῆς Ι. Μ. Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας καὶ Διδάκτωρ Θεολογίας ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Ἐπαρχίας Νευροκοπίου.

Ἐκθεση «Πίστη καὶ Τέχνη» στὸ Μεσολόγγι

Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἐκθεση σχεδιάστηκε ἀπὸ τὸ Κέντρο Λόγου καὶ Τέχνης «Διέξοδος» τῆς Ἱερῆς Πόλης τοῦ Μεσολογγίου καὶ διοργανώθηκε σέ συνεργασία μὲ τὴν Μητρόπολη Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Κατὰ τὴν τελετὴ ἐγκαινίων τὴν ἐκθεση προλόγισε ὁ ἰδρυτὴς τῆς «Διέξοδος» κ. Ν. Κορδόσης καὶ τὴν παρουσίασέ της ἔκανε ὁ καθ. κ. Β. Κατσαρός, πού ἔχει καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς διεύθυνση. Χαιρετισμοὺς ἀπηύθυναν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Κοσμᾶς, ὁ Νομάρχης κ. Εὐθ. Σῶκος, ὁ ἀντιδήμαρχος Μεσολογγίου κ. Γ. Μπαρμπαρίτσας, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐπιμελητηρίου Μεσολογγίου κ. Π. Τσιχριτζῆς. Γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐκθέσης μὲ κείμενα πανεπιστημιακῶν καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ ἐκθέματα ἐκδόθηκε μὲ χορηγία τῆς Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοίκησης Αἰτωλοακαρνανίας εἰδικὸς κατάλογος. Στὴν ἐκθεση παρουσιάζεται σπουδαῖο μνημειακὸ καὶ ἱστορικὸ ὕλικὸ δέκα αἰῶνων τῆς περιόδου ἀπὸ τὸν 10ο ὡς τὸν 20ο αἰ., δηλαδὴ

σημαντικὰ κινητὰ εὐρήματα καὶ ἀντικείμενα λατρείας πού μεταφέρθηκαν ἀπὸ ναοὺς καὶ μοναστήρια τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ὅπως ἡ Παναγία Ἐλεῦσα, εἰκόνα τοῦ 16ου αἰ. ἀπὸ τὴν Κοίμ. τῆς Θεοτόκου Αἰτωλικοῦ, πολλὲς ἄλλες εἰκόνες, ἄγνωστα καὶ πρωτοεμφανιζόμενα σημαντικὰ ἔργα, σπάνια χειρόγραφα καὶ ἐξομολογητάρια ἐξαιρετὰ δείγματα γλυπτικῆς καὶ ξυλογλυπτικῆς Τέχνης.



ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Για ένα ουσιαστικό υπόδειγμα παιδείας

Τὴν Κυριακὴ Β' Νηστεϊῶν 23.3.08, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν Μνήμη τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ἡ Τ. Μ. Γλυφάδας τίμησε, ἔστω καὶ καθυστερημένα, λόγω τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου, τὴ μνήμη τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Προστατῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ τῶν Γραμμάτων, διοργανώνοντας, ὅπως κάθε χρόνο ἀπὸ τὸ 2003, *Πνευματικὴ Σύναξη*, μὲ καλεσμένους τοὺς

Ἐκπαιδευτικούς Λειτουργοὺς τῆς περιοχῆς καὶ μαθητὲς καὶ μαθήτριες. Θέμα τῆς Πνευματικῆς Συνάξεως ἦταν «*Ἡ Ἀναζήτηση τοῦ δομικοῦ ὑλικοῦ ποὺ συγκροτεῖ ἕνα οὐσιαστικὸ ὑπόδειγμα Παιδείας*». Μίλησαν δεκαπέντε μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν Λυκείων τῆς ἐπαρχίας καὶ ὁ ἐπισκέπτης Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου, ὁ ὁποῖος ἐπιβεβαίωσε ἐν πολλοῖς τὰ λεγόμενα τῶν Μαθητῶν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν εἰσηγήσεων καὶ μὲ συντονιστὴ τὸν π. Κωνσταντῖνο Στρατηγόπουλο διεξήχθη γόνιμος διάλογος μεταξὺ τῶν παρευρισκομένων.

Ἀπὸ τὸ μήνυμα γιὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ Σεβ. Δρυϊνουπόλεως

«Μὲ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸν Τίμιο Σταυρό, μὲ τὸ Πηδάλιο τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ μὲ τὶς ἱστορικές της περγαμηνές, ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀγωνίζεται «τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν» καὶ θὰ ὑπερμαχεῖ τῶν δικαίων τοῦ Ἔθνους. Διότι ἂν δὲν τὸ κάνει

αὐτό, θὰ ἔχει ξεφύγει ἀπὸ τὸν προορισμὸ τῆς, θὰ μοιάζει σὰν τὰ ἄψυχα «μπιμπελό», ποὺ οἱ ἄνθρωποι τὰ βάζουν γιὰ στολίδια στὰ σαλόνια τους. Λοιπόν, γιὰ μᾶς τὰ πράγματα εἶναι ξεκάθαρα. Μὲ τὶς μικρές μας δυνάμεις θὰ ἀγωνιζώμαστε γιὰ τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Θὰ φωνάζουμε πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ὥστε νὰ ξυπνοῦν ὅσοι καὶ ὅποιοι ἀρμόδιοι κοιμοῦνται βαροῦχιον ὕπνον. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, τουλάχιστον στὴν περιοχὴ μας, δὲν θὰ μπεῖ στὸ περιθώριο. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τὶς πρεσβεῖες τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὶς εὐχές τῶν ἀοιδίμων προμάχων τῆς Ὁρθοδοξίας, θὰ μένουμε ἄγρυπνοι στὶς ἐπάξεις τοῦ χρέους. Γιὰ τὸ Ἔθνος, γιὰ τὸν χιλιοπροδομένο λαό μας, γιὰ τὰ νειᾶτα».

Ἡμερίδα γιὰ τὸν π. Βησσαρίωνα τῆς Ἱ. Μ. Ἀγαθωνος

Ἡ Ἱ. Μ. Φθιώτιδος διοργάνωσε στὶς 22.03.08 στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Λαμίας Ἡμερίδα ἀφιερωμένη στὸν π. Βησσαρίωνα Κορκολιακό μὲ θέμα: «Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Γέροντος Βησσαρίωνος τῆς Ἱ. Μ. Ἀγαθωνος». Τὴν ἔναρ-

ξη τῆς Ἡμερίδας κήρυξε ὁ Σεβ. Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, καὶ εἰσηγήσεις γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ πατρὸς Βησσαρίωνος ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴ τῶν Ἱερῶν Λειψάνων στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔκαναν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ἐδέσ-

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ



σης, Πέλλης και Άλμωπίας κ. Ίωήλ, Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας, Δράμας κ. Παῦλος, ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Ἀγάθωνος Ἀρχιμ. Δαμ. Ζαχαράκης, ὁ Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Σερ. Ζαφείρης, ὁ Ἄγιορείτης Μοναχὸς π. Μωυσῆς καὶ ἡ φιλόλογος κυρία Ν. Καχριμάνη - Ντζοΐδου. Τὴν Ἡμερίδα πλαισίωσε ἡ χορωδία τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως «Γερμανὸς ὁ Μελωδός», πού ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ Καθηγητοῦ - Πρωτοψάλτου Χαρ. Ριμπᾶ ἐψαλλε ἐπικαίρους ὕμνους. Τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους τὴν Ἡμερίδα οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Καρπενη-

σίου κ. Νικόλαος, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ πολιτικοῦ γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Σταϊκούρας, ὁ Βουλευτὴς κ. Χ. Σταϊκούρας, ὁ Νομάρχης Φθιώτιδος κ. Ἀθ. Χειμάρης, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημ. Συμβουλίου Λαμίας κ. Γ. Νερολής, ὁ Ἀντιδήμαρχος κ. Β. Κουτκιᾶς, πολλοὶ Δήμαρχοι πόλεων τῆς Φθιώτιδος, πολλοὶ Δημοτικοὶ Σύμβουλοι, ὁ νέος Στρατηγὸς τῆς Ἀστυνομίας κ. Ραχωβίτσας, ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑπόλοιπων Σωμάτων Ἀσφαλείας ὁ πρόεδρος τοῦ Νοσοκομείου Λαμίας κ. Δ. Μπριάνης, πολλοὶ ἠγούμενοι καὶ ἠγουμένες μὲ τις συνοδεῖες τους τῶν Ἱ. Μονῶν τόσο τῆς Μητροπόλεως Φθιώτιδος ὅσο καὶ τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδας, ἐκπρόσωποι τοῦ Ἁγίου Ὅρους οἱ Ἱερομόναχοι Ἀμβρόσιος Λαυρεώτης καὶ Ἐπιφάνιος Παντοκρατορινός. Τὴν ἄκρως ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ Ἡμερίδα παρακολούθησαν πάνω ἀπὸ ὀκτακόσιοι ἀκροατές, ἀποδεικνύοντας τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ τους πρὸς τὸν Γέροντα Βησσαρίωνα, ὁ ὁποῖος πολλὰ προσέφερε στὸν τόπο καὶ τὸ σκῆνωμα τοῦ ὁποῖου φυλάσσεται ἄφθαρτο στὴν Ἱ. Μ. Ἀγάθωνος.

Δραστηριότητες στὴν Ἱ. Μ. Χαλκίδος

Τὴ Δευτέρα 17 Μαρτίου 2008 τὸ πρωὶ καὶ μὲ ἀφορμὴ τὴν παρουσία στὸν Τόπο τῆς Τιμίας Κάρας τοῦ Ὁσίου Δαυὶδ τοῦ Γέροντος, σύμφωνα μὲ παλαιὸ εὐλογημένο ἔθιμο, ὁ Σεβ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος ἐπισκέφθηκε τὸ Μαντουδί, ὅπου μετέφερε, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς Κληρικούς του, τὴν Τιμία Κάρα τοῦ Ὁσίου Δαυὶδ σὲ ὅλα τὰ Σχολεῖα τῆς Πόλεως (Νηπιαγωγεῖο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Ὑπεύθυνοι τοῦ προγράμματος τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς ἦταν ὁ Πρωτ. κ. Ἱ. Μάρκου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Πρεσβ. κ. Νικ. Μάρκου, οἱ ὁποῖοι μὲ φιλοτιμία, ἀγάπη καὶ πνεῦμα θυσίας ἐργάζονται στὴν Ἐνορία τοῦ Μαντουδίου. Τὸ Σάββατο 22.03.08 ἐξάλλου ἐγινε στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱ. Ν.

Ἀγ. Δημητρίου Χαλκίδος, ἡ Τελετὴ Λήξης τῶν μαθημάτων καὶ ἡ Ἀπονομὴ Βεβαιώσεων στοὺς 45 ἀποφοίτους, ἀπὸ τοὺς 63 ἀρχικῶς ἐγγραφέντες, τῆς Εἰδικῆς Σχολῆς Κατασκευαστικῶν Στελεχῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.



ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Ίερεὺς Εὐάγγελος Δασκαλάκης (†)

Στις 29.08.07 και μετά από σκληρή δοκιμασία ἄφησε τὰ ἐπίγεια και ἐπορεύθη στό ἐπουράνιον Θυσιαστήριον νά συλλειτουργεῖ μέ τόν Ἀρχιθύτην Κύριόν μας, καθὼς και μέ πλῆθος Ἀγίων Ἀρχιερέων και Ἱερέων ὁ σεμνὸς λευίτης π. Εὐάγγελος Δασκαλάκης! Γιὰ μᾶς, τὰ πνευματικά του τέκνα, ὑπῆρξε πρότυπο γιὰ μίμηση ἢ πολυχρόνη διακονία του στοῦ Χαροκόπου και στήν Καλλιθέα, ὅπου ἄφησε τεράστιο ἔργο ἐργαζόμενος ἀόκνως ὡς τὴν τελευταίη του. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἔργα του εἶναι ἄλλα «ἐν τῷ φανερῷ τὰ δὲ περισσότερα ἐν τῷ κρυπτῷ...»!

Ὁ π. Εὐάγγελος γεννήθηκε στήν ἠρωσότοκο και ἁγιοσότοκο Κρήτη στίς 25.3.1940, ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμού, γι' αὐτὸ και ἔλαβε τὸ ὄνομα Εὐάγγελος. Τίς ἐγκύκλιες σπουδές του παρακολούθησε στήν Κρήτη. Τὸ 1965 νυμφεύθηκε τὴν πρεσβυτέρα του Δανάη, πρότυπο πρεσβυτέρας και μητέρας, και δημιούργησαν οἰκογένεια μέ τὰ τρία παιδιά τους: Γεώργιο, Μαρία και Ἑμμανουήλ. Τὸ 1966 Σάββατο τοῦ Λαζάρου, χειροτονήθηκε σὲ διάκονο ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Πέτρας κυρὸ Δημήτριο και τὴν ἐπαύριο, Κυριακὴ τῶν Βαίων, σὲ πρεσβύτερο. Τὸ 1967 ἔρχεται στήν Ἀρχιεπισκοπὴ και διορίζεται προϊστάμενος στόν Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Χαροκόπου, ὅπου διακόνησε ἕως τὴν τελευταίη του.

Ἀναρίθμητα τὰ ἔργα του. Δημιουργεῖ πνευματικὸ κέντρο. Πρωτοστατεῖ στό ἔργο τῆς Νεότητος ἰδρύοντας νεανικές συντροφίες, κατηχητικά σχολεῖα, κύκλους μελέτης ἁγίας Γραφῆς, σχολὴ ἐκμάθησης παραδοσιακῶν χορῶν κ.ἄ. Μυσταγωγὸς ἀνεπανάληπτος. Ὅταν ἱεουργοῦσε, ἔβλεπε ἕνα γέροντα μεταρσιωμένο. Ἀνέδειξε Ἀρχιερεῖς, Ἱερομονάχους και πλῆθὺν ἱερέων, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ λησμονήσουν τίς αὐστηρές ὑποδείξεις του, ὅπως και τὸ μελίχιον τοῦ χαρακτήρα του.

Ἐπ' ὀλίγον διορίζεται στόν ἱερὸ Ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Τζιτζιφιδῶν και ἐκεῖ μέ τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον ἀνεγείρει πρότυπον γηροκομεῖον δίδοντας τροφήν και θαλπωρὴν στό φτωχό. Ἐκεῖ ἐκτιμῶντας τὸ πολυσχιδὲς ἔργο του ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Σεραφεῖμ τὸν προεξείρισε σὲ πρωτοπρεσβύτερο. Τὸ ἔτος 1967 ἐγγράφεται στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν και μετά τὴν ἀποφοίτησή του διορίζεται καθηγητὴς στήν Μ. Ἐκπαίδευση στήν ὁποία ἐργάστηκε ὡς τῆς συνταξιοδότησῆς του. Ἐπιστρέφοντας μετά διετία στόν Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου μέ περισσότερο ζήλο ἐργάζεται νά ἀνεγείρει γηροκομεῖον. Τρέφει φτωχοὺς, παρηγορεῖ ἀσθενεῖς, συμπάσχει και ἐνισχύει ἕνα ἕκαστον πού ζητεῖ τὴν βοήθειάν του. Παρίσταται στὰ πνευματικοπαῖδια του σὲ ὅλες τίς πτυχές τῆς ζωῆς τους, στηρίζει τὴν

Πρωτ. κ. Γεωργίου Ζάχαρη

πίστη τους, βοηθεῖ στὰ προβλήματά τους, χαίρει στίς χαρές των. Ἡ πρόωρος φυγὴ του μᾶς ἄφησε ἕνα κενὸ ὀρφάνιας πνευματικῆς.

Τὴν ὄλην του καρποφόρον διακονίαν στήν Καλλιθέα ἐπιβράβευσε τὸ πλῆθος Ἐπισκόπων, Ἱερέων, Διακόνων, ἄλλὰ και χιλιάδων πιστῶν, κυρίως νέων, πού ἤλθαν νά χύσουν ἕνα δάκρυ ἀγάπης στό ἱερὸν του σκηνώμα και πού πέρασαν νά λάβουν διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν εὐχήν του.

Σ' αὐτὴν τὴν πληθὺν τῶν νέων θέλω νά ἀφιερῶ σὺ λίγες γραμμές στό πενιχρὸ μου αὐτὸ σημεῖωμα δανειζόμενος λόγους παρηγορητικούς ἀπὸ κάποια εὐλαβεστάτη πρεσβυτέρα, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλε πρὸς ὄλους, ὅταν κοιμήθηκε τὸ δεύτερο παιδί της. Σὰς κάνω κοινωνούς, ὥστε νά παρηγορηθοῦμε οἱ πάντες γιὰ τὸν ἀπροσδόκητον ἀποχωρισμὸν τοῦ πατρός μας. «Ἀγαπητά μου ἀδελφία ἐν Κυρίῳ, εὐχομαι ὁ Κύριος νά εἶναι μαζί σας. Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Ὁ Κύριός μας θέλει «τὴν ἐπίγεια εὐτυχία μας, πῶς πολὺ ὅμως θέλει τὴν αἰώνια σωτηρία και εὐτυχία μας». Δὲν μετράει τὰ χρόνια μας, ἄλλὰ τὰ ζυγίζει.

«Τίς οἶδε νοῦν Κυρίου;» «Ἀνερμήνευτοι αἱ βουλαί, ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ Αὐτοῦ». Φαίνεται πὼς ἦταν ἡ καλύτερη στιγμή ἢ δοκιμασία. Καὶ τέλος ὁ θάνατος τοῦ πατρός μας τὸν μετέθεσε ἀπὸ τὴν χώρα τῶν βασάνων στὴ χώρα τῆς ἀτελείωτης χαρᾶς».

Τὸν ἠλόγησε ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὸν ἠξίωσε νά τελέσει ἕνα ἐπιτυχημένο γάμο και νά λάβῃ τοὺς δύο βαθμούς τῆς Ἱερωσύνης, μᾶς τὸν ἐχάρισε ἕως τώρα και ἰδοὺ πλέον ἀπολαμβάνει τὴν χαρὰ και τὴν ὁμορφιά τοῦ Παραδείσου· ὅλα ἐκεῖνα πού «ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν και οὖς οὐκ ἤκουσε και ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ἃ ἠτόίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν». Εἶναι ἀπερίγραπτη τιμὴ μας νά προσεύχεται γιὰ μᾶς συλλειτουργώντας ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ Βήματος.

Ἐφυγε ἀπὸ τὴν ματαιότητα τῆς παρουσίας ζωῆς και εἰσήλθεν εἰς τὸν οὐράνιον λιμένα, ὅπου κανεὶς κλυδωνισμὸς δὲν τὸν ἐνοχλεῖ και κανένα ναυάγιο δὲν λαμβάνει χώρα. Συναντήθηκε μέ πρόσωπα προσφιλή, τοὺς γονεῖς του, τὸν ἐπίσκοπον πού τὸν χειροτόνησε και τόσα ἄλλα γνωστά, συλλειτουργοὺς του, τὸ πλῆθος τῶν συνεργατῶν του και ὄσους ἐκήδευσε ὁ ἴδιος και συγκατοικεῖ μαζί των στήν αἰώνιον Πατρίδα, στόν ἐνδοξον οἶκον τοῦ Πατρός του». Τὴν ἱερὰ παρακαταθήκην πού τοῦ ἐνεχείρισε ὁ ἐπίσκοπός του «παρέδωκε πλέον εἰς Αὐτόν». Προσμένομε τὴν ἀνάστασιν τοῦ πατρός μας μέ ἄφθαρ-



Ἄρχιμ. Ἀρσένιος Κομπούγιας (†)

Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον στὶς 29.03.08 ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἱ. Μονῆς Γοργοεπικούου Ναυπάκτου. Γεννήθηκε στὸ Καταφύγιο Ναυπακτίας, στὶς 7 Ἰανουαρίου 1918. Ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα, στὴν μικρὴ παιδική του ἡλικία. Ὁ πατέρας του πνίγηκε μπροστὰ στὰ μάτια του, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Φοίτησε στὸ Δημοδιδασκαλεῖο τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του καὶ στὸ νυκτερινὸ Γυμνάσιο τῶν Ἐκπαι-



δευτηρίων «Παρνασσός» στὴν Ἀθήνα. Ἐνεγράφη ὡς δόκιμος μοναχὸς στὴν Ἱ. Μ. Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρδας τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1939. Κατετάγη στὸ σῶμα τῶν Εὐζώνων Μεσολογγίου καὶ ὑπηρετήσε τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὶς παραμονὲς κηρύξεως τοῦ ἑλληνο-ιταλικοῦ πολέμου ὡς τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1941.

Ἐκάρη μοναχὸς στὴν ἰδίᾳ Ἱ. Μ. Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρδας, παρὰ τοῦ ἀειμνήστου π. Φιλοθέου Ζερβάκου, στὶς 30 Ἰανουαρίου 1943 καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀρσένιος. Χειροτονήθηκε Διάκονος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ στὶς 7 Ἰανουαρίου 1945, στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Γαργαρέτα Ἀθηνῶν. Ἐνεγράφη στὸ Μοναχολόγιο τῆς Ἱ. Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀμπελακιωτίσσης τὸ ἔτος 1946. Χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Χριστοφόρο, στὶς 10 Νοεμβρίου 1946. Χειροθετήθηκε Πνευματικὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο Μητροπολίτη στὶς 11 Δεκεμβρίου 1949. Ὑπηρετήσε στὴν Ἱ. Μ. Πειραιῶς, κατὰ τὸ διάστημα 15.3.1953 ἕως 30.9.1955. Ἐλαβε τὸ ὀφθίκιο τοῦ Οἰκονόμου ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνό, στὶς 21 Μαΐου 1962 καὶ τὸ ὀφθίκιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἀπὸ τὸν ἴδιο Μητροπολίτη, στὶς 26 Ὀκτωβρίου 1962.

Ἰδρυσε, ἀνοικοδόμησε καὶ κατεύθυνε πνευματικῶς τὸ Γυναικεῖον Ἱερὸν Ἠσυχαστήριον Παναγίας Γοργοεπηκούου Ναυπάκτου. Ὑπηρετήσε τὴν Τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Ναυπάκτου καὶ Εὐρυτανίας ὡς Ἐφημέριος σὲ πολλὲς Ἐνορίες καὶ ὡς βοηθὸς Ἱεροκλήρυξ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, λειτουργώντας, ὁμιλώντας, νοουθετώντας, κατηχώντας, ἐξομολογώντας, στηρίζοντας τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς χειροτονίας του εἰς Πρεσβύτερον ὡς τὴν 1η

Ἀπριλίου 1980, ὅταν συνταξιοδοτήθηκε. Τιμήθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δυὸ φορές: τὸ ἔτος 2001 γιὰ τὴν συμπλήρωση πεντηκονταετίας Ἱερωσύνης μὲ ἔπαινο, καὶ τὸ ἔτος 2007 μὲ τὴν ἀνώτατη διάκριση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ παράσημο τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, γιὰ τὴν προσφορά του στὴν Ἐκκλησία.

Ὑπῆρξε ζηλωτὴς τῶν πατρικῶν παραδόσεων, καὶ ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερος καὶ ἀνιδιοτελῶς μὲ τὴν Ὀρθόδοξη ἐσχατολογία, δημοσιεύοντας σχετικὰ ἄρθρα σὲ Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικὰ καὶ συγγράφοντας σχετικὰ πονήματα, ὅπως: «Ἀνησυχητικὰ σημεῖα τῶν καιρῶν» (1965). «Σημεῖα συντελείας τοῦ κόσμου» (1979). «Ὁ Ἀντίχριστος καὶ οἱ Ἀντίχριστοι» (1985). «Παγκόσμιος ἀποστασία καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας» (2001). «Ἀντίχριστος καὶ ὀρθόδοξος Χιλιασμὸς διὰ μέσου τῶν αἰώνων» (2005).

Στάθηκε στὸ πλευρὸ τῶν κατὰ καιροὺς Ἐπισκόπων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου, ὑπηρετώντας ἀθόρυβα, ταπεινά, ἀλλὰ καὶ καρποφόρα τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Εἶχε τὴν εὐαρέστηση, τὸν ἔπαινο καὶ τὴν εὐχή τῶν Ἐπισκόπων καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ τοῦ λαοῦ.

το σῶμα, ὅταν σαλπίσει ὁ ἄγγελος καὶ ὁ Κύριος ἔλθει μετὰ δόξης, γιὰ νὰ παραλάβει αὐτοὺς ποὺ τὸν ἠγάπησαν. Τότε θὰ ἀναστηθοῦμε κι ἐμεῖς καὶ «οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα». Ὡς ἄνθρωποι πονέσαμε γιὰ τὴν στέρηση τοῦ πατρὸς μας! Μᾶς τὸ ἐπιβάλλει ἡ χωματένια καρδιά μας! Ὅμως ἡ πρόνοια καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ μᾶς ἀφήσουν! Ἀδέλφια μου, θαρσεῖτε! Ὁ Κύριος μᾶς παραγγέλλει: «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωή· ὁ

πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται». Ὁ πατέρας μας «μετέβηκε ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν». Ὁ Κύριος εἶναι κοντὰ μας «πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος». Ἡ ζωὴ μας βρίσκεται στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος μᾶς ἀγαπᾷ. Ἐκεῖνος ἔχει τὸ σχέδιό Του γιὰ τὸν καθένα μας. Ἄς ἡσυχάσομεν πάντες, «τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω».

Τοῦ ἱερέως, πατρὸς καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν εἶη ἡ μνήμη αἰωνία. Ἄς ἔχουμε τὴν εὐχή του. Ἀμήν.



ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ (β')

Διονυσίου Ἀνατολικιώτου, ἐπιμελητοῦ τῶν Διπτύχων

Ἀνάγκη λειτουργικῆς ἀγωγῆς

Εἶναι γνωστὸ ὅτι σήμερα συχνὰ δὲν τηρεῖται τὸ ἐκκλησιαστικὸ Τυπικὸ καὶ ἡ ὀρθὴ τάξη τῆς θείας λατρείας· καὶ τοῦτο συμβαίνει τὶς περισσότερες φορές ὄχι ἐνσυνειδήτως, ἀλλὰ ἀπὸ ἄγνοια τῆς ὀρθῆς τάξεως ἢ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουμε τὴν ἀξία καὶ τὴν σημασία κάποιων διατάξεων τοῦ Τυπικοῦ. Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἤθελε νὰ τηρῆται μὲ ἀκρίβεια τὸ Τυπικὸ, καὶ μάλιστα εἶχε κατανοήσει ὅτι τὸ πρόβλημα μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπιστῆ ἱκανοποιητικὰ μὲ μία σωστὴ λειτουργικὴ ἀγωγή, ἢ ὅποια θὰ ἀπευθύνεται ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ἱεουργοὺς ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ψάλτες καὶ πρὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς. Γι' αὐτὸ τόνιζε ὅτι «εἶναι θέμα ποιμαντικῆς καὶ λειτουργικῆς ἀγωγῆς νὰ διδασκοῦν ὀρθά» οἱ πιστοὶ τί ἐπιτρέπεται, τί ἀπαγορεύεται καὶ τί ἐπιβάλλεται νὰ γίνεται κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θείας λατρείας ἀπὸ τοὺς ἱερούς κανόνες, τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ τὴν λειτουργικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ συνέχισε:

Τοῦτο [= ἡ λειτουργικὴ ἀγωγή δηλαδή] εἶναι χρέος τῶν κληρικῶν μας, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ ἀναλάβουν ἀγῶνα, γιὰ νὰ διδάξουν σωστὰ τοὺς πιστοὺς καὶ γιὰ νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ λειτουργικὸ κήρυγμα πρὸς ἐπιμόρφωση τῶν ἐνοριτῶν τους. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ παρεισάγονται στὴν θεία λατρεία προσωπικὰ συναισθηματικὰ στοιχεῖα πὺ ἀλλοιώνουν τὸν χαρακτήρα της. Καὶ δὲν χρειάζεται ἐπίσης νὰ ἀναζητοῦνται κάθε φορὰ σχήματα ἢ καὶ προσχήματα, γιὰ νὰ δικαιολογηθοῦν ἀποκλίσεις, πὺ δὲν φέρουν τὴν ἐγκριση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ θεία λατρεία δὲν εἶναι ὑπόθεση προσωπική. Ἡ Ἐκκλησία καθορίζει, καὶ αὐτὴ καθώρισε, τὸν ἀναστάσιμο χαρακτήρα τῆς θείας λειτουργίας, ἢ ὅποια ἀπὸ τὴν ἀρχὴ συνδέθηκε μὲ τὴν Κυριακή. (Λειτουργικὴ Ἐγκύκλιος 1/1/2000, Ἡ κατὰ τὰς Κυριακὰς γονυκλισία)

Ἡ ἀνάπτυξις στὸ κήρυγμα λειτουργικῶν θεμάτων προσφέρει στὸν λαὸ λειτουργικὴ ἀγωγή.

(Λειτουργικὴ Ἐγκύκλιος 2/2/2000, *Περὶ προσφορᾶς τῆς θείας λατρείας*).

Γιὰ νὰ εἶναι ὁμως ἐπιτυχημένη καὶ ἀποτελεσματικὴ μία λειτουργικὴ ἀγωγή, ἰδίως ὅταν μὲ αὐτὴν ἐπιχειρῆται ἡ διόρθωση πολυχρόνιων ἐσφαλμένων συνηθειῶν, θὰ πρέπει νὰ ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν κατανόηση τῶν αἰτίων πὺ προκαλέσαν τὴν ὅποια παρατυπία. Γι' αὐτὸ ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος δὲν παρέλειψε νὰ τονίσῃ ὅτι «δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅσοι χριστιανοὶ μας» συνηθίζουν κάτι πὺ δὲν εἶναι σωστὸ, «δὲν τὸ κάνουν ἀπὸ ἀσέβεια, ἀλλὰ ἀπὸ μεγάλη εὐλάβεια, ἐπειδὴ ἔτσι ἔχουν διδαχθῆ...» «Καὶ εἶναι ἐπίσης βέβαιο ὅτι οἱ πιστοὶ μας αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἐντρύψῃσι στοὺς ἱερούς κανόνες, δὲν ἔχουν μελετήσῃσι τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ συμπεριφέρονται ὅπως τοὺς ἐπιβάλλει ἡ χριστιανικὴ τους συνείδηση, ἔστω κι ἂν ἡ συμπεριφορὰ τους αὐτὴ παραβιάζει τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας». (Λειτουργικὴ Ἐγκύκλιος 1/1/2000, *Ἡ κατὰ τὰς Κυριακὰς γονυκλισία*).

Βέβαια ὅταν μιλοῦμε γιὰ λειτουργικὴ ἀγωγή τῶν πιστῶν καὶ ὅταν ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους στὶς ἐνορίες νὰ ἀκολουθοῦν τὰ θέσμιμα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, θὰ πρέπει νὰ προσέξουμε νὰ μὴ φτάσουμε στὴν ἄλλη ἄκρη. Ἡ ἐνορία δὲν εἶναι μοναστήρι, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει πολλές διαφορὲς ἢ ἐνοριακὴ τάξη ἀπὸ τὴν μοναστηριακὴ. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς εἶναι κυρίως πρακτικοῦ τύπου καὶ δὲν ἔχουν νὰ κάμουν μὲ τὴν βασικὴ δομὴ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ἄλλὰ εἶναι σημαντικὸ νὰ γίνεται αὐτὴ ἡ διάκρισι, ὥστε νὰ μὴν τίθενται στοὺς ὤμους τῶν πιστῶν φορτῖα βαρῆα καὶ δυσβάστακτα. Ἐνα παράδειγμα θὰ κάμη πὺ κατανοητὸ τὸν λόγο.

Μία ἀπὸ τὶς ἱερώτερες στιγμὲς τοῦ ὄρθρου εἶναι ἡ ἀνάγνωση τοῦ ἐξαψάλμου. Στὰ ἀστικά κυρίως κέντρα οἱ σύγχρονοι χριστιανοὶ ἀγνοοῦν ὅτι ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἀπαγορεύεται νὰ μιλοῦμε καὶ νὰ κινούμαστε. Γράφει μάλιστα τὸ Τυπικὸν τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα (Βενετία 1643): *Σημειωτέον*

δέ ότι αδειαν οὐκ ἔχει τις βῆξαι ἢ πτύσαι, μέχρις ἂν τελεσθῇ ὁ ἐξάψαλμος (φύλλο 5ν, α). Αὐτὴ ὅμως ἢ ἐπιθυμητὴ ἀκρίβεια καὶ καλὴ αὐστηρότητα ἔχει ἐφαρμογὴ στὸ μοναστηῖρι ἢ στὶς ἐνορίες ποὺ πρῶι πρῶι συνήθως ἐκκλησιάζουν μόνον ἐνήλικες. Τί θὰ γίνη ὅμως, γιὰ παράδειγμα, στοὺς ὀρθοὺς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἢ στὶς ἐνοριακὲς ἀγρυπνίες, ὅταν οἱ ναοὶ εἶναι κατάμεστοι ἀπὸ γυναικόπαιδα; Ὁ μακαριστὸς ποιμενάρχης μὲ πραγματικὴ σοφία ἔγραφε:

Τὰ μικρὰ παιδιὰ ποὺ τυχόν κλαυθμυρίζουν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὰ ἀποπαίρνετε, οὔτε νὰ μιλάτε προσβλητικὰ στὶς μητέρες των. Καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα νὰ θεωρῆτε εὐλογίαν Θεοῦ τὴν παρουσίαν μικρῶν παιδιῶν στὴν ἐκκλησία. Σκεφθῆτε ἀκόμη τὸν κόπον τῶν μητέρων ποὺ ἐτοιμάζουν τὰ μικρὰ των καὶ τὰ φέρνουν στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἀντὶ νὰ συναντήσουν κατανόηση καὶ ἐνθάρρυνση, συναυτοῦν τὴν δημόσια μάλιστα ἀποδοκιμασία τοῦ ἱερέως. Δὲν χάλασε ὁ κόσμος, ἐὰν ἓνα νήπιο κλαίη γιὰ λίγο. Διδάξατε καὶ τοὺς πιστοὺς ἐνορίτες σας νὰ ἀνέχωνται τὰ μικρὰ παιδιὰ, καὶ ἐνθαρρύνετε τὶς νεαρὲς μητέρες ποὺ τὰ φέρνουν. Εἶναι ἀξίες ἐπαίνου καὶ ὄχι τιμωρίας. (Πατρικὴ Νουθεσία 1/1/1999, Σχέσεις Κλήρου καὶ Λαοῦ).

Περίπου ἓναν αἰῶνα πρὶν, ἀκριβῶς τὴν ἴδια ἀντίληψη ἐξέφραζε, μὲ τὸν δικό του χαρακτηριστικὸ τρόπο, καὶ ἓνας ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς ἄντρας, ὁ ὁποῖος δὲν ἦταν κληρικὸς, ἀλλὰ λαϊκός, συνεχιστὴς τοῦ πνεύματος τῆς φιλοκαλλικῆς ἀναγεννήσεως (τῶν «Κολλυβάδων»), αὐστηρὸς καὶ παραδοσιακὸς στὰ θέματα τῆς λατρείας, ἀριστος γνώστης καὶ τηρητὴς ἐν ταῖς ἐνορίαις καὶ τοῖς παρεκκλησίοις τοῦ μοναστηριακοῦ τυπικοῦ. Καὶ ἀναφέρομαι φυσικὰ στὸν «κοσμοκαλόγερο» Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη καὶ στὰ ὅσα ἔγραφε στὸ διήγημά του «Χωρὶς στεφάνι», ποὺ πρωτοδημοσιεύτηκε τὸ 1896. Ἄς τὸν ἀπολαύσουμε.

...Ἄλλ' ἢ φωνὴ τοῦ βρέφους ἦτο λιγεῖα καὶ ἠκούσθη εὐκρινῶς ἐκεῖ γύρω, καὶ ὁ Γιαμπῆς ὁ ἐπίτροπος δὲν ἠγάπα ν' ἀκούη θορύβους. Εἰς ὅλας τὰς νυκτερινὰς ἀκολουθίας τῶν Παθῶν, πολλάκις εἶχε περιέλθει τὰς πυκνὰς τῶν γυναικῶν τάξεις, διὰ νὰ ἐπιπλήττη πτωχὴν τινα μητέρα τοῦ λαοῦ, διότι εἶχε κλαυθμυρίσει τὸ τεκνίον της. Ὁ ἴδιος ἔτρεξε καὶ τώρα, νὰ ἐπιτιμῆσῃ καὶ αὐτὴν τὴν πτωχὴν μητέρα, διὰ τοὺς ἀκάκους ψελλισμοὺς τοῦ βρέφους της.

Τότε ἡ Χριστίνα ἢ Δασκάλα, ἥτις ἴστατο ὀλίγον παρέκει ὀπίσω ἀπὸ τὸν τελευταῖον κίονα, κολλητὰ μὲ τὸν τοῖχον, σύρριζα εἰς τὴν γωνίαν, ἐσκέφθη ἀκουσίως της –καὶ τὸ ἐσκέφθη ὄχι ὡς δασκάλα, ἀλλ' ὡς ἀμαθὴς καὶ ἀνόητος γυνὴ ὅπου ἦτον– ὅτι, καθὼς αὐτὴ ἐνόμιζε, κανεῖς, ἄς εἶναι καὶ ἐπίτροπος ναοῦ, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιπλήξῃ πτωχὴν νεαρὰν μητέρα διὰ τοὺς κλαυθμυρισμοὺς τοῦ βρέφους της, καθὼς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ τὴν ἀποκλείσῃ τοῦ ναοῦ, διότι ἔχει βρέφος θηλάζον. Καθημερινῶς δὲν μεταδίδουν τὴν θείαν κοινωνίαν εἰς νήπια κλαίοντα; Καὶ πρέπει νὰ τὰ ἀποκλείσῃ τῆς θείας μεταλήψεως, διότι κλαίουν; Ἔως πότε ὅλη ἡ αὐστηρότης τῶν «ἀρμοδίων» θὰ διεκδικῆται καὶ θὰ ξεθυμαίνει μόνον εἰς βάρους τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ταπεινῶν;

Ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου περιστατικοῦ ἔλαβεν ἀφορμὴν ἢ Χριστίνα νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι πρὸ χρόνων, μίαν νύκτα, κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ, ὅταν ἐπῆγε νὰ ἐκκλησιασθῇ εἰς τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Ἐλισσαίου, παρὰ τὴν Πύλην τῆς Ἀγορᾶς, ἐνῶ ὁ ἀναγνώστης ἔλεγε τὸν Ἀπόστολον, ὅταν ἀπήγγειλε τὰς λέξεις «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός», αἴφνης, κατὰ θαυμασίαν σύμπτωσιν, ἀπὸ τὸν γυναικωνίτην ἐν βρέφος ἤρχιζε νὰ ψελλίζῃ μεγαλοφώνως, ἀμιλλώμενον πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἀναγνώστου. Καὶ ὁποῖαν γλυκύτητα εἶχε τὸ παιδικὸν ἐκεῖνο κελάδημα! Τόσον ὠραῖον πρέπει νὰ ἦτο τὸ Ἰωαννά, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον τὸ πάλαι οἱ παῖδες τῶν Ἑβραίων πρὸς τὸν ἐρχόμενον Λυτρωτὴν. «Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν».

Τοιαῦτα ἀνελογίζετο ἡ Χριστίνα, σκεπτομένη ὅτι καμμία μήτηρ δὲν θὰ ἦτο τόσον ἀφιλότιμος, ὥστε νὰ μὴ στενοχωρῆται καὶ νὰ μὴ σπεύδῃ νὰ κατασιγάσῃ τὸ βρέφος της καὶ νὰ μὴ παρακαλῇ ν' ἀνοιχθῇ πλησίον της εἰς τὸν τοῖχον διὰ θαύματος θύρα, διὰ νὰ ἐξέλθῃ τὸ ταχύτερον. Περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ νουθεσίαι τοῦ ἐπιτρόπου, πρόσθετον προκαλοῦσαι θόρυβον, καὶ ἀφοῦ πρὸς βρέφος θηλάζον ὅλα τὰ συνήθη μέσα τῆς πειθοῦς εἶναι ἀνίσχυρα, μόνη δὲ ἡ μήτηρ εἶναι ἀτόχος ἄλλων μέσων πειθοῦς, τὴν χρῆσιν τῶν ὁποίων περιττὸν νὰ ἔλθῃ τρίτος τις διὰ νὰ τῆς τὴν ὑπευθυμίση. Κι ἔπειτα λέγουν ὅτι οἱ ἄνδρες ἔχουν περισσότερον μυαλὸ ἀπὸ τὰς γυναῖκας!...

(συνεχίζεται)

Του Πρωτ. κ. Νεκταρίου Σαββίδη

Δέν χωράει αμφιβολία πώς απαραίτητη για τήν ψυχή των παιδιών είναι ή σχέση τους με τήν Ἐκκλησία. Ὅφείλουν οἱ γονεῖς ἀμέσως μετά τήν βάπτισή των παιδιών τους νά τά ὀδηγοῦν στό χωρο τῆς ἐκκλησίας καί νά τά συνδέουν με τά θεραπευτικά Της μυστήρια.

Ἐκεῖ τά παιδιά θά ἔχουν τά πρῶτα τους βιώματα σέ ὅ,τι ἔχει σχέση με τόν Θεό καί τοὺς ἁγίους. Θά χαρακτηοῦν μέσα τους ἀνε-

θουν τά παιδιά τους τή γλώσσα πού ἀκοῦν γύρω τους καί πού χρησιμοποιοῦν οἱ μεγάλοι, ἀκριβῶς ὅπως τά βοηθοῦν νά γνωρίσουν τὸ περιβάλλον τους, με τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο ἄς τά ἀφήσουν νά ἐμποτιστοῦν με θρησκευτικές ἐντυπώσεις καί ἐννοιες» (Σοφία Κουλόμζιν, *Τὸ ὀρθόδοξο βίωμα καί τὰ παιδιά μας*). Ὁ ἅγιος γέροντας τῆς ἐποχῆς μας π. Παῖσιος ἔλεγε: τὰ παιδιά εἶναι ἄδειες κασέτες. Ἄν γεμίσουν Χριστό, θά εἶναι κοντά του πάντα. Ἄν ὄχι, εἶναι πιὸ εὐκόλο, ὅταν μεγαλώσουν νά παραστρατήσουν. Ἄν μικρά βοηθηθοῦν καί νά ξεφύγουν ἀργότερα λίγο, πάλι θά συνέλθουν. Ἄν ποτισθεῖ τὸ ξύλο με τὸ λάδι, δέν σαπίζει. Λίγο ἂν ποτισθοῦν τὰ παιδιά με εὐλάβεια, με φόβο τοῦ Θεοῦ, δέν ἔχουν ἀνάγκη μετά (Γέροντος

Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καί μὴ κωλύετε αὐτά...

(Λουκᾶ ιη' 16)

ξίτηλες ἅγιες παραστάσεις πού θά τοὺς ἐπηρεάσουν για ὅλη τους τή ζωή. Συχνά θά σφραγίζουν αὐτήν τήν παρουσία τους με τὸ μυστήριο τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Θά ἔρχεται ή χάρις τοῦ Θεοῦ μέσα τους καί θά τά ἀγιάζει μυστικῶς.

Νομίζω πὸς ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος τῆς προσωπικότητος των παιδιών, σύμφωνα με τοὺς εἰδικούς, διαμορφώνεται μόλις στὰ πέντε πρῶτα χρόνια τῆς ἡλικίας τους. Ἡ ἐκκλησιαστική ζωή προσφέρει τέτοιες εὐκαιρίες διαμόρφωσης καί ἀγιασμοῦ τοῦ χαρακτήρα τους. Τὰ παιδιά στό Ναό θά ἀγγίσουν καί θά φιλήσουν τίς εἰκόνες, θά αἰσθανθοῦν καί θά μυρίσουν τὸ θυμίαμα, θά ἀκούσουν τίς ψαλμωδίες, θά κάνουν τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, θά δοῦν τὰ ἄμφια των ἱερέων, θά προσκυνήσουν τὸ ἱερά λείψανα, θά νιώσουν τὸ πιτσιλισμα τοῦ ἀγιασμοῦ. Ὅλα δηλαδή τὰ ὀρατὰ στοιχεῖα των μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας μας. «Ἀκριβῶς ὅπως οἱ γονεῖς περιμένουν νά μά-



Παϊσίον Ἀγιορείτου, *Λόγοι Β' - Πνευματική Ἀφύπνιση*).

Προϋπόθεση ὅμως γιὰ τὰ παραπάνω εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς νὰ ἔχουν τὴν πνευματικὴ ὠριμότητα καὶ διάκριση ὥστε ὀδηγοῦν τὰ παιδιὰ «ἐκ κοιλίας μητρός» στὴν μεγάλη Μάνα ὄλων μας ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο βῆμα. Τὸ δεύτερο ἔχει σχέση μετὰ τὴν εὐθύνη ποὺ ἔχουμε γιὰ τὰ παιδιὰ –καὶ μιλάμε γιὰ μικρὰ νήπια καθὼς καὶ τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ– οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἐνορίτες. Πόσο, δηλαδή, τὸ δικό μας παράδειγμα καὶ ἡ ἱεροπρεπὴς στάση ὄλων μας στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας «μιλάει» στὶς ψυχές τῶν παιδιῶν. Δυστυχῶς μερικὲς φορές κάποιοι ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, μηδὲ τῶν ἱερέων ἐξαίρουμένων, ἐνοχλούμεθα ἀπὸ τὴν παρουσία τῶν παιδιῶν στὸ Ἱ. Ναὸ καὶ τὸν σχετικὸ θόρυβό τους. Εἴμαστε εὐκολοὶ στὸ νὰ παρατηρήσουμε τοὺς γονεῖς γιατί ...τόλμησαν νὰ φέρουν τὰ παιδιὰ στὴ ἔκκλησία τὴν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς. Μερικοὶ παραπονοῦνται ὅτι

δὲν τοὺς ἀφήνουν τὰ παιδιὰ ποὺ βρίσκονται στὸ Ναὸ νὰ προσευχηθοῦν. Σὰν νὰ θέλουν ἕνα ἀποστειρωμέ-

νο ἀπὸ τὸν παραμικρὸ θόρυβο χῶρο γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Οὔτε, φρονῶ ταπεινά, εἶναι σωστὸ οἱ ἱερεῖς νὰ παρακινοῦν τοὺς γονεῖς νὰ φέρουν τὰ παιδιὰ τοὺς ἀποκλειστικὰ τὸ Σάββατο στὴ ἔκκλησία. Τί μεγαλύτερη εὐλογία ἀπὸ τὸ νὰ ὑποδεχθεῖ ὅλη ἡ οἰκογένεια τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κυρίου πρὸς ὄλους τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς; Κυριακὴ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἦρθε ὁ Κύριος στὴν συνάθροιση τῶν μαθητῶν καὶ αὐτὸ εἰκονίζει διαρκῶς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὸ νὰ ἐπιτελεῖ τις συνάξεις κατὰ τὴν Κυριακὴ, λέει ὁ Ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. «*Οὔσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων* (δηλαδή τὴν Κυριακὴ)... *ἦλθε ὁ Ἰησοῦς...*» Ὅλες οἱ λειτουργίες εἶναι τὸ ἴδιο ἀλλὰ ἡ Κυριακάτικη δεσπάζει (Ὁ Ἐκκλησιασμός, Ἱερομονάχου Γρηγορίου). Ἄς μὴν προσθέτουμε, λοιπόν, βάρος στὸ ἤδη ὑπάρχον βάρος τῶν γονέων. Ἴσως πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς ποὺ ἀγανακτοῦμε μετὰ τὴν συμπεριφορὰ τῶν νηπίων ἀδελφῶν μας στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, θὰ εἴμαστε οἱ ἴδιοι ποὺ αὔριο θὰ ἀναρωτηθοῦμε: μὰ ποῦ εἶναι οἱ νέοι τῆς ἐνορίας καὶ δὲν ἐκκλησιάζονται; Δὲν λέμε νὰ ὑπάρχει ἀκαταστασία στὸν ναὸ καὶ οἱ γονεῖς νὰ ἀφήνουν ἀνεξέλεγκτα τὰ παιδιὰ ἀλλὰ μετὰ διάκριση νὰ ἀντιμετωπίζονται ὅλα. Συζητώντας μετὰ ἕνα φημισμένο γέροντα πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ στὸ ἀρχονταρῆκι ἐνὸς Μοναστηριοῦ τῆς Χαλκιδικῆς γιὰ τὸ θέμα αὐτό, μᾶς ἔλεγε, πὼς μακάρι νὰ εἶχαμε ἐμεῖς οἱ μεγάλοι τὴν καθαρότητα τῶν μικρῶν παιδιῶν, ὑπενθυμίζοντάς μας ταυτόχρονα ὅτι στὴν πρώτη ἔκκλησία κατέλυναν τὸ Ἅγιο Ποτήριο οἱ ἱερεῖς μετὰ τὴν βοήθεια τῶν μικρῶν παιδιῶν.

Συμπερασματικὰ θὰ λέγαμε, πὼς ὀφείλουμε ὅλοι μαζί, γονεῖς, κληρικοὶ καὶ ἐνορίτες, ὄχι μόνο νὰ ὀδηγοῦμε τὰ παιδιὰ στὸ Ἱ. Ναὸ καὶ νὰ τὰ συνδέουμε μετὰ τὴν λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ ταυτόχρονα νὰ διευκολύνουμε πνευματικὰ τὴν παρουσία τους στὸν χῶρο τοῦ Ναοῦ, ὥστε οἱ παιδικές ψυχές νὰ γλυκαίνονται κάθε φορὰ ποὺ θὰ εἰσέρχονται «*εἰς τὸν οἶκον Κυρίου*».



Του Πρωτ. κ. Βασιλείου Θερμού

Γυνεχίζουμε με τον προβληματισμό του συλλειτουργού μας σχετικά με την ποιμαντική που ασκείται στα νοσοκομεία. Όσοι δέν έτυχε να διαβάσουν το πρώτο μέρος θά ήταν να καλό να το αναζητήσουν στο τεύχος Ίανουαρίου.

«Σκηνή τρίτη: Νοσοκομείο μεγαλουπόλεως, ημέρα γενικής έφημερίας. Κόσμος πάει κι έρχεται. Πολλοί περνούν απ' το ναό. Θέλουν να προσκυνήσουν, ν' ανάψουν ένα κερί. Ζητούν τον έφημέριο. Θέλουν να δώσουν όνόματα, να τους διαβάσει μία εύχή. Μερικοί ρωτούν για

«Ήσθνήσα καὶ οὐκ έπισκέψασθέ με»

Θεία Κοινωνία ασθενών τους. Θα πρέπει να απευθυνθούν στην προϊσταμένη, καλύτερα να καλέσει τον έφημέριο εκείνη. Ένας γιατρός (δείχνει άνθρωπος έκκλησιαστικής παιδείας) λέει έμπιστευτικά ότι σε άλλο νοσοκομείο όπου υπηρετούσε προσπαθοῦσε τρεις μέρες να βρεί τον έφημέριο για να κοινωνήσει τον έτοιμοθάνατο πατέρα του. Τα κατάφερε με μεγάλη δυσκολία αφού κινητοποίησε γνωστούς και αγνώστους.

Είναι κάπως άργά, ο ναός πρέπει να κλείσει για λόγους ασφαλείας. Στην πόρτα, σε μιὰ περιποιημένη έπιγραφή το όνομα του έφημερίου, ένα κινητό τηλέφωνο, ή ώρα τέλεσης τριών (ίσως τεσσάρων;) ακολουθιών την εβδομάδα. Κάπου ακούγεται ότι ο έφημέριος είναι άγamos. Γιατί δέν είναι έδω; Ίσως να έχει κάποιο πρόβλημα υγείας, ίσως να σπουδάξει.

Δέν ξέρουμε πόσο ευγλωττες είναι οί τρεις σκηές. Άφορούν σε γεγονότα απόλυτα πραγματικά, που σίγουρα ή διήγηση άδυνατεί να περιγράψει σε όλη τους την παραστατικότητα, ένταση κι ακόμα-ακόμα, ίσως τραγικότητα.

Τα έρωτήματα πολλά. Άς μὴν ξεκινήσουμε με τα νοσοκομεία τῶν μεγαλουπόλεων που στεροῦνται στοιχειωδῶν παρεκκλησιῶν και που δέν είναι λίγα. Άς πᾶμε σε νοσοκομεία που εὐτυχοῦν –καταρχήν!– να έχουν παρεκκλήσια με ἢ χωρίς σχετική εὐρυχωρία, σε χῶρο έσωτερικό ἢ ἀκόμη καλύτερα αὐλειο, ἔστω και στενό. Γιατί ἡ παρουσία του έφημερίου (όμιλώντας για τὸ γενικό κανόνα) να είναι τόσο ἀραιή; Γιατί οί ἀκολουθίες τόσο λίγες; Γιατί τόσο δύσκολο να βρεθεί ὁ έφημέριος για μία ιεροπραξία, πολλῶ μάλλον για έξομολόγηση ἢ θεία κοινωνία; Ὅταν τὸ νοσοκομείο έφημερεύει, μπορεῖ ὁ έφημέριος να ἀπουσιάζει διαρκῶς; Φυσικά συντρέχουν λόγοι ἀσφαλείας (έφόσον ὁ έφημέριος ἀπουσιάζει – και σίγουρα δέν μπορεῖ να είναι συνεχῶς παρών!), μήπως ὁμως θά μπορούσαν να βρεθοῦν τρόποι ὁ ναός να παραμένει ἀνοικτός (π.χ. ποιός ὁ ρόλος του προσωπικού ἀσφαλείας του νοσοκομείου;). Πόσο σημαντικό είναι να μπορεῖ κανείς να βρεῖ τὸν έφημέριο στο ναό (και ὄχι στο τηλέφωνο!), προγραμματισμένα ἢ –πολύ σημαντικότερο– ἀπρογραμματίιστα; Πόσο σπουδαῖο είναι να

κτυπήσει ὁ έφημέριος τὴν καμπάνα, να κάνει τὴν ἀκολουθία του, να κάτσει μετὰ ἐκεῖ (σ' ένα γραφειάκι ἢ κάπου ἄλλου), ἀπλῶς να κάτσει, να είναι μέσα ὅταν θά μποῦν οί πονεμένοι ἄνθρωποι για μία παρηγοριά; Ἀπλῶς να είναι ἐκεῖ, ὄχι να κάνει κηρύγματα, οὔτε περισπούδαστες συζητήσεις; να χαμογελάσει (ἀνεπιτήδευτα!), να συμπονέσει (εἰλικρινά!), να ἀκούσει, προπάντων αὐτό, ν' ἀκούσει και να πει στο τέλος δύο (μόνον δύο!) λόγια μέσα απ' τὴν καρδιά του.

Για να μὴν πᾶμε σε ἄνθρώπους που ξημεροβραδνάζονται ὀλόκληρα εἰκοσιτετράωρα ἔξω ἀπό μία έντατική ὄπου χαροπαλεύει κάποιος συγγενής, χωρίς να δοῦν ποτέ να περιάει στορ-

Τὰ έρωτήματά σας και οί προτάσεις σας να απευθύνονται στον π. Βασίλειο Θερμό, Ἐρατοῦς 11, Παλλήνη 153 51 ἢ στο thermosv@otenet.gr.

γικό από πάνω τους τὸ βλέμμα τοῦ διερχόμενου ἐφημερίου (ἓνα στοργικὸ βλέμμα μόνο, καμμιὰ ἀπρό(σ)κλητη συζήτηση), ἢ ἄλλους πού περιμένουν ἀσυνόδετοι κι ἀπαρηγόρητοι μέσα ἢ ἔξω ἀπὸ ἓναν (ἄθλιο οὕτως ἢ ἄλλως) νεκροθάλαμο, περιστοιχισμένοι μόνον ἀπὸ ἀδιάφορους ὑπαλλήλους γραφείων κηδεϊῶν. Πῶς θὰ μάθει ὁ κόσμος νὰ ζητάει τὸν ἱερέα τοῦ νοσοκομείου ὅταν ἐκεῖνος εἶναι τὸν περισσότερο καιρὸ ἀπών; Ποιὸς θὰ ἀντικαταστήσει τὴν παρουσία του τῆ μιὰ ἔστω στιγμή πού θὰ εἶναι ἀπαραίτητη;

Πόσοι εἶναι ἄραγε οἱ ἄνθρωποι πού δὲν ἀναζητοῦν τὸν κληρικό, ἀν ὅμως τὸν βροῦν εἶναι ἔτοιμοι κάτι νὰ τοῦ ποῦν; Ποιὸς εὐσυνείδητος ἐπαγγελματίας δὲν ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴ ὅτι γιὰ νὰ ἀρχίσει νὰ ζητιέται μία ὑπηρεσία πρέπει πρῶτα ὑπομονετικὰ αὐτὴ νὰ προσφερθεῖ; Κι ἀν ὁ ἐφημέριος του νοσοκομείου εἶναι ἔγγαμος, ἐὰν ἔχει ὑποχρεώσεις, ἐὰν γιὰ τρίτους λόγους δὲν μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ, μήπως πρέπει (καὶ σίγουρα ἔτσι εἶναι γιὰ τὰ μεγάλα κεντρικὰ νοσοκομεία τῶν μεγαλουπόλεων), κατὰ τὸν τύπο τῶν ἐνοριῶν, νὰ ἔχουν περισσότερους τοῦ ἐνὸς ἐφημερίου, πού θὰ καλύπτουν ἐκ περιτροπῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ εἰκοσιετραῶρου;

Σεβαστὲ πάτερ Βασιλείε,

Ἄν συνεχίζαμε θὰ γινόμασταν κουραστικοί. Ἐλπίζουμε ἢ ταπεινὴ μας μαρτυρία νὰ εἶναι ἓνα λιθαράκι, ἔστω καὶ ἐλάχιστο, στὸν ἀγῶνα ὄλων ἡμῶν, τῶν ἐν τῷ κόσμῳ διακόνων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ζητοῦμε νὰ μᾶς συγχωρήσετε ἀν καταχραστήκαμε τὸ χρόνο σας. Ἐπιτρέψτε μας νὰ σᾶς εὐχαριστήσουμε γιὰ τὴ σπορά σας στὸν θεολογικὸ ἀγρὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς ὁποίας τῶν καρπῶν φιλοδοξεῖ ἢ ταπεινότητά μας νὰ πιστεῦει ὅτι, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστο, ἔχει ὑπάρξει κοινωνός».

Εἶδαμε στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ νὰ ἐναλλάσσονται ὁ πόνος μὲ τὴν εὐγένεια, ἢ ἀγωνία μὲ τὴ διακριτικότητα, ἢ κριτικὴ μὲ τὴν ὑποβολὴ προτάσεων. Ἐπὶ πλέον χαρακτηρίζεται ἀπὸ κοινὸ νοῦ, κάτι σπάνιο στὴν ἐποχὴ μας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὸν διπλανὸ μας ἄνθρωπο καὶ τὶς συνθήκες στὶς ὁποῖες τὸν φέρνει ἢ ροῇ τῆς ζωῆς του. Ἄς μοῦ συγχωρηθῆ νὰ πιστεῦω ὅτι ὅταν ἡ ποιμαντικὴ μας καταφέρει νὰ ἐνσωματώσει τὸν

κοινὸ νοῦ τότε θὰ ἔχει ἐπιτύχει προόδους πού τώρα μόνο ὀνειρευόμαστε.

Θὰ ἀρχίσω ἀπὸ τὴν τελευταία ἰδέα. Πράγματι, εἶναι ἀδιανόητο νὰ ἔχουμε νοσοκομεῖα 500-600 κλινῶν, μὲ τμήματα ἐντατικῆς θεραπείας, ὀγκολογίας, ἀτυχημάτων, καὶ πληθώρα ἄλλων σοβαρῶν περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα νὰ καλύπτονται μὲ ἓναν (1) κληρικό! Χρειάζεται νὰ θεσπισθεῖ ἓνας εὐλογος μέγιστος ἀριθμὸς κλινῶν ἀνὰ ἐφημέριο, ἔτσι ὥστε νὰ προβλεφθοῦν ὀργανικὲς θέσεις 2 ἢ 3 κληρικῶν στὰ μεγάλα νοσοκομεία. Καὶ ἀν αὐτὸ εἶναι δύσκολο, ἄς λειτουργήσουν ἀποσπάσεις. Πάντα μὲ τὴν πρόθεση τῆς προσεκτικῆς ἐπιλογῆς καὶ τῆς συνεχοῦς ἐκπαιδύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως.

Ἐπειτα, ἄς προσπαθήσουμε νὰ δοῦμε τὴν ποιμαντικὴ τῶν νοσοκομείων ὡς καθρέφτη τῆς γενικότερης ἐκκλησιαστικῆς νοοτροπίας μας. Ἐθισμένοι ἐπὶ αἰῶνες στὴν τυπικὴ καὶ γραφειοκρατικὴ «ποιμαντικὴ» ἀποκλειστικὰ μέσω τῆς ἐνοριακῆς Λατρείας λησμονήσαμε τὸ ἄμεσο ποιμαντικὸ χρέος, τὴν ἀποστολὴ μας νὰ ἀναζητήσουμε τὸν ἄνθρωπο στὴν δύσκολη κατάσταση στὴν ὁποία εὐρίσκεται. Στὴν Ἀμερικὴ, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἐφημέριοι νοσοκομείων, προσδοκᾶται ὡς αὐτονόητο ἀπὸ τοὺς κληρικούς (καὶ τοὺς ὀρθοδόξους, φυσικά) νὰ ἐπισκέπτονται τοὺς ἐνορίτες τοὺς ὅταν νοσηλεύονται. Στὸν τόπο ἐτοῦτο, ὅπου ἡ ὀρθόδοξη ταυτότητα εἶναι πρωτίστως πολιτισμικὴ καὶ ὄχι βιβλιοπατερικὴ (δηλαδὴ ζωντανὴ καὶ συνειδητὴ), ὁ ἐφησυχασμὸς συναγωνίζεται τὴ μεγαλοστομία. Μὲ τὸ νὰ μὴν συμπεριλαμβάνουμε τὴν ποιμαντικὴ δράση καὶ ἐπικοινωνία στὶς ἀντιλήψεις μας γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἱερωσύνης, ὅμως, δὲν κάνουμε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ δίνουμε τὴν εἰκόνα μιᾶς δυσκίνητης ἰδρυματοποιημένης Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴ μιὰ, καὶ νὰ τροφοδοτοῦμε τοὺς κόλπους τῶν δραστήριων αἰρετικῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Εἶναι προφανὲς ὅτι μία ζεστὴ καὶ ἀνθρώπινη παρουσία τὴν ὥρα καὶ στὸν τόπο τῆς προσωπικῆς δοκιμασίας θὰ λειτουργήσει ὡς ἱεραποστολή. Δηλαδὴ ὡς *θεανθρώπινη παρουσία*. Ἄν δοῦμε στὸν δοκιμαζόμενο ἀδελφὸ μας τὸν Χριστό, κι ἐκεῖνος θὰ δεῖ στὸ πρόσωπό μας τὸν Κύριό Του. «Πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος; Πῶς δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποστελῶσι;» (Ρωμ. 10: 15).

Ἡ τάξη κατὰ τὴν ἑκταφή τῶν κεκοιμημένων μας

Πρωτ. Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου, Δρ Θ.

Παράδοση αἰώνια τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας θεωρεῖται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ταφή τῶν κεκοιμημένων μας. Καὶ ὑπογραμμίζουμε τὸν ὄρο χριστιανικὴ ταφή, γιὰ νὰ διαφοροποιηθοῦμε ἀπὸ ἄλλες ταφές κεκοιμημένων ποὺ δὲν ἀνήκουν σὲ χριστιανούς. Οἱ δὲ περιλειπόμενοι αὐτῶν (τῶν ἀλλοθρήσκων) παρόλα αὐτὰ τελοῦν τὴν ταφή χωρὶς καμιά ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ. Ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση παρέλαβε τὸν τρόπο κηδεύσεως τῶν κεκοιμημένων τῆς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ καταδέχθηκε πρῶτος, νὰ ταφεῖ στὸ μνημεῖο τοῦ Ἰωσήφ ὑποδηλώνοντας καὶ τὸν τρόπο τῆς ταφῆς ὄλων τῶν χριστιανῶν.

Ὡστόσο ἡ παράδοση τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας παρουσίασε καὶ περιπτώσεις ἑκταφῶν ἀπὸ τοὺς τάφους κεκοιμημένων γιὰ διαφόρους λόγους καὶ αἰτίες. Ὑπάρχουν δύο ἐξηγήσεις: μιὰ πνευματικὴ καὶ μιὰ πρακτικὴ ποὺ ὀδηγεῖ στὴν παράδοση τῶν ἑκταφῶν. Μιὰ πρώτη ἐξήγηση εἶναι ὅτι οἱ ἑκταφές ξεκίνησαν κατόπιν ὁραμάτων καὶ ὑποδείξεων ὀρισμένων Ἀγίων ποὺ ἐμφανίστηκαν σὲ συγκεκριμένους ἀνθρώπους. Αὐτοὶ ὑπέδειξαν τὸ λείψανό τους ὡς χαριτόβρυτο δηλ. γεμάτο ἀπὸ θεία χάρις, γιὰ νὰ ἀρρύνονται οἱ χριστιανοὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ ἑκταφές ἔχουν σχέση με κάποια θανατουργικὴ ἐπέμβαση. Ὑπάρχει ὁμως καὶ μιὰ δεύτερη πρακτικὴ ἐξήγηση. Ἡ μοναστικὴ πράξη με τὸν περιορισμένο χῶρο καθὼς καὶ τὸ μικρὸ σὲ ἑκταση κοιμητήριο φανέρωσε ὡς λύση τὴ μέθοδο τῶν ἑκταφῶν. Στὴ θέση –στὸν τάφο δηλ. προαπελθόντος κεκοιμημένου μοναχοῦ– ἔμπαινε ὁ ἄρτι κοιμηθεὶς ἀδελφός. Ἔτσι οἱ ἑκταφές ἔγιναν πλέον Παράδοση στὸ χῶρο τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας. Τὴν πράξη αὐτὴ τῶν μονῶν σιγά-σιγὰ υἰοθέτησε ἡ πράξη ταφῶν καὶ ἑκταφῶν τῶν μεγάλων πόλεων, ὅπου ἐλλείψει χώρων γιὰ κοιμητήρια, ἡ λύση τῶν ἑκταφῶν παγιώθηκε. Γιὰ τὰ χωριά, ὅπου δὲν ὑπῆρχε ἡ ἴδια ἀνάγκη, ἡ πράξη τῶν ἑκταφῶν δὲν υἰοθετήθηκε, ἂν καὶ τελευταίως οἱ ἑκταφές βρίσκουν πολλοὺς ὁπαδοὺς καὶ ὑποστηρικτές.

Γιὰ τὶς ἑκταφές ὁμως ποὺ γίνονται στὰ μοναστήρια ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ πράξη καὶ λατρεία ἀπὸ νωρὶς ἐθέσπισε ἕνα συγκεκριμένο τυπικὸ πρὸς παραδειγματισμό, ὅταν ἐμφανίζονται περιπτώσεις ἑκταφῶν σὲ κοσμικὰ κοιμητήρια. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι ἡ φροντίδα γιὰ τοὺς κεκοιμημένους μας εἶναι παραδοσιακῶς ἐπιβεβλημένη,

γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἡ Ὁρθόδοξη ἐκκλησία τὴν ὅλη τελετὴ γιὰ τοὺς κεκοιμημένους τὴν ὀνομάζει κηδεῖα, ποὺ σημαίνει φροντίδα.

Ὅταν πλησιάζει ὁ καιρὸς γιὰ τὴν ἑκταφή, γιὰ ν' ἀνοιχθεῖ τὸ μνήμα –ὁ τάφος–, στὸν ὁποῖο βρίσκεται ὁ κεκοιμημένος μας, πρέπει νὰ προσκαλέσουμε τὸν ἱερέα γιὰ νὰ ψάλει ἀρχικὰ ἕνα τρισάγιο στὸν τάφο. Ἐπειτα ὁ ἐπὶ τῆς ἑκταφῆς ὑπεύθυνος σχηματίζει τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στὸν τάφο με τὴν ἀξίνα καὶ ἀρχίζει τὸ σκάψιμο. Ὅταν πλησιάζει στὰ λείψανα τοῦ κεκοιμημένου τὰ συγκεντρώνει ὅλα με προσοχή, ἐπιμέλεια καὶ τάξη. Στὸ ἔργο αὐτὸ μποροῦμε κι ἐμεῖς νὰ βοηθήσουμε κάνοντας πρωτίστως προσευχὴ καὶ παρατηρώντας μετὰ προσοχῆς, γιὰ νὰ ἐντοπίσουμε καὶ τὰ πιὸ μικρὰ λείψανα τὰ ὁποῖα τυχὸν εἶναι ἀναμεμιγμένα με χῶματα. Κατόπιν γίνεται τὸ πλύσιμο τῶν λειψάνων –τὸ ὁποῖο ἀρχίζει ἀπὸ τὸ κρανίο– με καθαρὸ κρασί ποὺ συμβολίζει τὸ ρεῦσαν αἷμα τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ κρανίου τοῦ Πρωτοπλάστου Ἀδάμ ὅπως εἰκονίζει αὐτὸ ἡ Ὁρθόδοξη Ἀγιογραφία τῆς εἰκόνος τῆς Σταυρώσεως. (Ἀκολουθία τῶν μνημοσύνων κατὰ τὴν τάξιν Ἀγίου Ὁρους, Ἅγιον Ὅρος 1992). Ἐπειτα ὅλα τὰ λείψανα τοποθετοῦνται στὸ ὀστεοφυλάκιο. Κατὰ τὴν Ἀγιορείτικη Παράδοση τὰ κρανία τοποθετοῦνται με τάξη τὸ ἕνα δίπλα στὸ ἄλλο, ἀφοῦ πρῶτα γραφεῖ τὸ ὄνομα τοῦ μοναχοῦ ἐπάνω στὸ ἐμπρὸς μέρος καὶ τὰ ὑπόλοιπα λείψανα συγχωρεύονται ὅλα μαζί σ' ἕνα μέρος ποὺ λέγεται ὀστεοθήκη. Στὰ κοσμικὰ κοιμητήρια ἡ σχετικὴ πράξη ἔχει νὰ ἐπιδείξει δύο τρόπους γιὰ τὰ λείψανα: ἡ πρώτη εἶναι τὸ κυτίον, ὅπου τοποθετοῦνται τὰ λείψανα μέσα σὲ ἕνα εἰδικὰ κατασκευασμένο κουτί τὸ ὁποῖο ἐν συνεχείᾳ τοποθετεῖται στὸ ὀστεοφυλάκιο, σὲ διάταξη τὸ ἕνα κυτίον πάνω στὸ ἄλλο, με τὸ ὄνομα, ἐπίθετο, τὴ φωτογραφία καὶ τὴν ἡμερομηνία κοιμήσεως τοῦ κεκοιμημένου. Καὶ ἡ ἄλλη πράξη εἶναι τὸ κοινὸ χωνευτήριο τῶν ὀστών, ὅπου ἕνας μεγάλος χῶρος εἰδικὰ κατασκευασμένος στὴ γῆ, δέχεται ὅλα τὰ ὀστά. Φυσικὰ σὲ ὀρισμένα χωριά ἑκταφὴ σημαίνει ἐπαναταφή δηλαδὴ ἀφοῦ γίνῃ ἡ ἑκταφὴ ὅπως προαναφέραμε με ὅλη τὴν ἀρμόζουσα τάξη, ξαναθάβονται τὰ λείψανα σὲ μικρὸ τάφο. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ μιὰ ἄλλη πράξη κατὰ τὴν ὁποία τὰ λείψανα τῆς ἑκταφῆς ξαναθάβονται με νέο συγγενικὸ τους πρόσωπο.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Του κ. Κωνσταντίνου Χολέβα

Ένα βιβλίο για τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀναστάσιο

Ὁ ἀκούραστος καὶ πολυγραφότατος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Μιχαὴλ Τρίτος, εἰδικὸς στὴν Ἱστορία τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἔγραψε ἕνα ἐνδιαφέρον καὶ γλαφυρὸ μελέτημα ποῦ ἐξεδόθη προσφάτως (Ἰωάννινα 2007) ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος». Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀναφέρεται στὴν προσωπικότητα καὶ στὸ ἔργο τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου. Ὁ ὑπότιτλος τοῦ βιβλίου συνοψίζει μὲ λιτὸ καὶ ἐπιγραμματικὸ τὴν μεγάλη προσφορὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου: «Ὁ Ἱεράρχης τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῆς βαλκανικῆς συναδέλφωσης». Τὸ βιβλίο ἀποτελεῖται ἀπὸ 94 σελίδες καὶ περιλαμβάνει πρόλογο τοῦ Νομάρχου Ἰωαννίνων κ. Ἄλ. Καχριμάνη καὶ πλούσιο φωτογραφικὸ παράρτημα μὲ εἰκόνες ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου. Ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου στὴν ἐνθρόνιση τοῦ Μητροπολίτου Ἀργυροκάστρου κ. Δημητρίου μαθαίνουμε ὅτι στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας «Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔχει πλέον συμπληρωθεῖ. Ἔχουν χειροτονηθεῖ 135 νέοι κληρικοί, τὸ νέο καταστατικὸ ἔχει ὁμόφωνα ἐγκριθεῖ. Ἀνεγέρθηκαν 140 νέοι Ναοὶ σὲ ὁλόκληρη τὴν χώρα (ἀπὸ αὐτοὺς 54 στὴν Μητρόπολη Ἀργυροκάστρου). Ἀποκαταστάθηκαν μνημεῖα μὲ ἱστορικὴ ἀξία, ἄλλοι 71 Ναοὶ ἔχουν ἐπισκευασθεῖ, ἐνῶ συγχρόνως ἀνοικοδομήθηκαν νέα κτίρια γιὰ νὰ στεγάσουν σχολεῖα, οἰκοτροφεῖα, ἰατρικὸ κέντρο, ξενῶνες, κατασκηνώσεις κ.ἄ. Πολλὰ ἀκόμη ἔχουν προγραμματισθεῖ (ὅπως ὁ νέος Καθεδρικός Ναὸς τοῦ Ἀρ-

γυροκάστρου), ἐνῶ ἄλλα βρίσκονται σὲ ἐξέλιξη...». Προσευχόμεθα γιὰ τὴν παρὰ Θεοῦ εὐδόωση τῶν ἔργων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου καὶ γιὰ τὴν συνεχῆ πνευματικὴ καρποφορία τοῦ συγγραφέως Καθηγητοῦ Μιχαὴλ Τρίτου.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Σερρῶν τιμᾷ τὸν Νεομάρτυρα Ἅγιο Νικήτα

200 χρόνια συμπληρώνονται ἐφέτος ἀπὸ τὸ μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Νικήτα τοῦ Νεομάρτυρος καὶ πολιούχου τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν. Ὁ Ἱερομόναχος Νικήτας κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἠπειρο καὶ ἔζησε ἀρκετὰ ἔτη στὴν σκῆτη τῆς Ἁγίας Ἄννης στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἀπαγχονίσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους στὶς Σέρρες στὶς 4 Ἀπριλίου 1808, ἀφοῦ ὁμολόγησε μὲ παρρησία τὸν Χριστὸ ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανικῶν ἀρχῶν. Ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦταν Μέγα Σάββατο ἡ Ἱερά Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ἔχει καθιερώσει νὰ ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου κάθε χρόνο τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπετειακῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἔτους Ἁγίου Νικήτα ἔχει ἤδη ξεκινήσει ἀπὸ τὴν Κυριακὴ 20 Ἰανουαρίου τ.ἔ. καὶ θὰ συνεχισθεῖ μὲ λατρευτικὲς, ἐπιστημονικὲς, καλλιτεχνικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις μέχρι τὸ τέλος Δεκεμβρίου. Τὸ Σάββατο 5 Ἀπριλίου τὸ πρόγραμμα προβλέπει Ἡμερίδα γιὰ τοὺς Νεομάρτυρες μὲ ὁμιλητὲς τὸν Ἱερομόναχο π. Φιλόθεο Γρηγοριάτη καὶ τὸν καθηγητὴ τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀθανάσιο Καραθανάση. Τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ (4 Μαΐου τ.ἔ.) θὰ τελεσθεῖ τὸ Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖτουργο τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Νικήτα καὶ θὰ παρουσιασθεῖ ὁ Τόμος «Ψυχῆς Ἄκος» μὲ ἐκθέματα τοῦ νέου Ἐκκλησιαστικοῦ Κειμηλιαρχείου. Στὸ πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων τιμῆς καὶ μνήμης τὸ Ἐπικοινωνιακὸν καὶ Μορφωτικὸν Ἰδρυμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ἐξέδωσε τὸ λογοτεχνικὸ βιβλίο τῆς κ. Βιργινίας Ρόν-

στη-Τζιβελέκου με τίτλο «Ο Άγιός μας. Ο Νεομάρτυρας τῶν Σερρῶν Νικήτας», τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ ὠφελήσει πνευματικὰ μικροὺς καὶ μεγάλους.

Ἡλεκτρονικὸ Ἐγχειρίδιο Ποιμαντικῆς τοῦ Καθηγητοῦ Ἄλ. Σταυρόπουλου

Στὴν ἐπίσημη ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (www.ecclesia.gr) (καὶ μάλιστα στὴν ἐνότητα Συνοδικές Ἐπιτροπές-Ἐπιτροπὴ Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου (www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/worship/worship.htm), εὐρίσκεται μία νέα δημοσίευση. Πρόκειται γιὰ τὸ ἀναφορικὸ ἢ παραπεμπτικὸ (καθὼς ἀναφέρει τὶς παραπομπές σὲ ἔτη καὶ σελίδες στὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ) ἐγχειρίδιο τοῦ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Ποιμαντικῆς στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν κ. Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου με τίτλο: «Ἐγχειρίδιο Ποιμαντικῆς» – 25 χρόνια ἀρθρογραφίας στὸ περιοδικὸ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ (1983-2007), σὲ θεματικὲς ἐνότητες καὶ χρονολογικὴ καταγραφή (Διάγραμμα-Εὐρετήριο), Ἀθήνα 2008. Ὁ κ. Τριαντάφυλλος Μπολτέτσος, Master Θεολογίας καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, σχολιάζει σχετικὰ: «Ἡ θεματογραφία ἐκτενής, με ἐντονο ποιμαντικὸ προβληματισμό, πράγμα ἀναμενόμενο ἄλλωστε γιὰ τὸν διδάσκοντα ἐπὶ δεκαετίες στὴν Θεολογικὴ Σχολή, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἀντικείμενα, τὸ μάθημα τῆς Ποιμαντικῆς. Καὶ μόνη ἢ ἀναφορὰ καὶ ἀναγνώση τῶν περιεχομένων αὐτοῦ τοῦ Εὐρετηρίου δίνει μία πλήρη εἰκόνα τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν, κατηγοριῶν καὶ μορφῶν τῆς Ποιμαντικῆς ὡς Ἐπιστήμης καὶ ὡς Τέχνης. Τὸ Εὐρετήριο τῶν κειμένων αὐτῶν, ἀπλὸ ὡς σύλληψη εἴτε σὲ ἐντυπη εἴτε σὲ ἠλεκτρονικὴ καταγραφή, ἀφορᾷ κληρικούς καὶ λαϊκούς, δείχνοντας παραλλήλως τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν μέριμνα τοῦ συγγραφέως. Καθὼς τὰ ἀναφερόμενα κείμενα ἀποτελοῦν ποιμαντικὲς προσεγγίσεις ἀπὸ ἓνα σοφὸ μυαλὸ με καθαρὸ πνεῦμα καὶ χριστιανικὴ ψυχὴ, καταφέρνουν νὰ ὀδηγήσουν τὸν ἀναγνώστη τους σὲ μία ἰδιότυπη ὅσο καὶ ὑψηλὴ ἐκλαϊκευση τῶν ὑψηλῶν νοημάτων τῆς Θεολο-

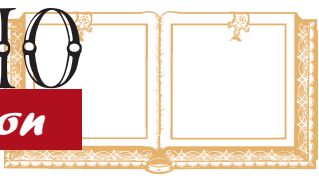
γίας, διὰ τῆς τέχνης, τῆς ἐπικαιρότητας καὶ τῆς ποιμαντικῆς τῆς καθημερινῆς ζωῆς». Εὐχαριστοῦμε τὸν κ. Ἀλέξανδρο Σταυρόπουλο γιὰ τὴν πολὺτιμη προσφορά του στὸ περιοδικὸ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καὶ στὸν ἱερό κλῆρο μας.

Γιὰ ἓνα Ὁρθόδοξο Κέντρο Ὑμναγολογικῶν Μελετῶν

Ἐνα ἐνδιαφέρον ἀρθρο τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Παντελῆ Πάσχου ἐφθασε στὰ χέρια μας. Ἔχει τὸν τίτλο «Γιὰ ἓνα Ὁρθόδοξο Κέντρο Ὑμναγολογικῶν Μελετῶν» καὶ εἶναι ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ (τ. 429, Μαΐου-Ἰουνίου 2007 καὶ τ. 430, Ἰουλίου-Αὐγούστου 2007). Παρουσιάζει συνοπτικὰ τὸ ἔργο τῶν Βολλανδιστῶν, δηλαδὴ μιᾶς ὁμάδος Βέλγων Ἰησοιτῶν ποὺ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Μπολλάντους (+1665) καὶ ἀσχολεῖται συστηματικὰ με τὴν ἔκδοση, καταγραφή καὶ μελέτη ἀγιολογικῶν κειμένων. Προτείνει ὁ κ. Πάσχος τὴν ἵδρυση στὴν Ἑλλάδα ἐνὸς ἀντιστοίχου Ἐπιστημονικοῦ Κέντρου με ἐκδόσεις, περιοδικὰ, συγκρότηση βιβλιοθηκῶν κ.λπ. Τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ Κέντρου Ὑμναγολογικῶν Μελετῶν θὰ εἶναι ἡ συγκέντρωση ὅλων τῶν σωζομένων χειρογράφων ποὺ περιέχουν ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ προετοιμασία ἐκδόσεώς τους συμφώνως πρὸς τὶς σύγχρονες ἀπαιτήσεις καὶ προϋποθέσεις τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως ἀρχαίων κειμένων. Ὁ κ. Πάσχος, ἐκλεκτὸς θεολόγος καὶ διακεκριμένος λογοτέχνης, γράφει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Μετὰ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων (καὶ ὄχι βέβαια ὑπὸ τοῦ Ρίτρα καθὼς πιστεύουν οἱ Δυτικοί), ὅτι ἡ λειτουργικὴ μας ποίηση εἶναι γραμμὴν σὲ στίχους καὶ σὲ μέτρα, εἶναι καιρὸς πιά ἢ ἔκδοση τῶν ὕμνων στὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ γίνεται σὲ στίχους, ὥστε νὰ ἀναδεικνύεται καὶ ἐξωτερικὰ ἢ λογοτεχνικὴ μορφή καὶ τέχνη τῆς, ποὺ θαυμάζεται ἤδη ἀπὸ τοὺς κλασικοὺς φιλολόγους καὶ ὄχι μονάχα ἀπὸ τοὺς θεολόγους καὶ βυζαντινολόγους». Εἶναι βέβαιο ὅτι καὶ αὐτὲς οἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Π. Πάσχου θὰ προκαλέσουν ὅπως πάντοτε σοβαρὴ συζήτηση ἐπὶ τοῦ θέματος.

ΒΙΒΛΙΟ

παρουσίαση



Κων/νου Χολέβα
Ἡ Ἑλληνορθόδοξη
Παιδεία στὸν Εἰκοστὸ
Πρῶτο Αἰῶνα
Πρότυπες
Θεσσαλικές Ἐκδόσεις

Ὁ συνεργάτης μας κ. Κων. Χολέβας, μετὴν πολυποικίλη συμβολή του στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀρχισυνταξία τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», ἀλλὰ καὶ

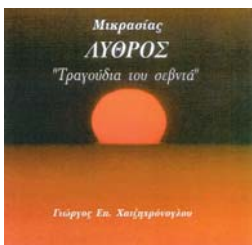
τὶς γνώσεις του, ὁ συγγραφέας ἀγωνιᾷ καὶ ἀγωνίζεται, ὅσο λίγοι, μετὴν ζέση καὶ ἀφοσίωση γιὰ τὴν προάσπιση τῶν δικαίων ἀλλὰ καὶ τῆς συνέχειας τῆς Ἑλληνορθόδοξης Παράδοσής μας. Τὸ νέο βιβλίο του ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρκετὰ κείμενα πού δημοσιεύθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια σὲ διάφορα ἔντυπα καὶ ἀποτελοῦν μία ἐνότητα μετὰ καίριο ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ ἀναφέρονται σὲ θέματα Παιδείας, μιᾶς ἐννοιας ἰδιαίτερα παρεξηγημένης, ὅπως

ἀποδεικνύεται, τὰ τελευταῖα χρόνια. Ὁ συγγραφέας μετὰ στοιχεῖα καὶ σαφήνεια ἀναφέρεται στὴ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν τεράστια πνευματικὴ κληρονομιά του ὄχι μόνο στὸ ἔθνος μας ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνθρωπότητα. Μιὰ κληρονομιά πού παρέχει τὰ ἐχέγγυα γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ χαρακτῆρα νέων ἀνθρώπων, μετὰ κατάρτιση στὶς σύγχρονες ἐπιστημονικὲς ἀπαιτήσεις καὶ κατακτήσεις, ἀλλὰ καὶ μετὰ πίστη στὸ Θεό, πού συνεπάγεται ἀνθρωπιὰ καὶ εὐθύνη, στοιχεῖα ἀπαραίτητα γιὰ τὴν δημοκρατικὴ ἀνέλιξη στὴν σύγχρονη κοινωνία. Μιὰ κοινωνία πού σήμερα κλυδωνίζεται ἀπὸ τὶς ἀπόπειρες ἀποχρωματισμοῦ ἀπὸ κάθε χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας, λὲς καὶ τὰ μέλη τῆς φύτρωσαν χθὲς σὲ ἓνα σημεῖο τοῦ κόσμου, χωρὶς παρελθόν, καὶ φυσικὰ καὶ χωρὶς μέλλον, ἀφοῦ λαοὶ χωρὶς μνήμη, χωρὶς ἱστορία, δὲν ἔχουν καὶ ἐρείσματα, ρίζες γιὰ τὸ μέλλον. Ἡ Γραμματεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ Ἁγία Γραφή καὶ τὰ κείμενα τῶν Πατέρων, κεφάλαια τῆς παγκόσμιας κληρονομιάς, μετὰ οἰκουμενικὴ δηλαδὴ διάσταση, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ καὶ παράδοση τοῦ ἔθνους, δὲν ἔβλαψαν ποτὲ στὴν ἀνατροφή τῶν νέων, ἀλλὰ ἀντίθετα διαμόρφωσαν προσωπικότητες ἰσορροπημένες καὶ χρήσιμες οὐσιαστικὰ χωρὶς ἀρνήσεις καὶ ἀδιέξοδα παρατηρεῖ πολὺ σωστὰ ὁ κ. Χολέβας.

ΛΙΤΣΑ Ι. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

ΔΙΣΚΟ

παρουσίαση



ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΛΥΘΡΟΣ
«Τραγούδια τοῦ σεβντᾶ»
Γιώργος Ἐπ.
Χατζηχρόνογλου

Λύθρος εἶναι ὁ σβῶλος πού δημιουργεῖ τὸ αἷμα καὶ ὁ ἰδρώτας τοῦ Μάρτυρα, ὅταν πέφτουν στὴ σκουισμένη γῆ καὶ ἀνακατεύονται μετὰ χῶμα, ἀκριβῶς τὴν ὥρα τοῦ μαρτυρίου. Ἀκολουθώντας τοὺς λύθρους βρίσκεται ἀντιμέτωπος μετὰ τὸ μαρτύριο. Μικρασίας Λύθρος τιτλοφορεῖται ὁ παρὼν ψηφιακὸς δίσκος μετὰ τραγούδια πού ἀνήκουν στὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ παράδοση τῆς Πόλης καὶ τῆς Σμύρνης καὶ ἔχουν στενὴ συνάρτηση μετὰ τοὺς ἤχους καὶ τὸ ὕφος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Εἶναι ὁ Λύθρος τῆς Μικρασίας ἀπ' τὴ μιὰ μεριά ἢ πείρα τῆς

σκλαβιάς καὶ τῆς καταπίεσης, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ ὑπέρβαση, ἢ πολιτιστικὴ ἀνωτερότητα, ἢ ἱστορικὴ βεβαιότητα καὶ ὁ θρίαμβος γιὰ τὸν καθημερινὸ ἄνθρωπο. Αὐτὴ ἡ κατάφαση τῆς ζωῆς μέσα στὴ νύχτα τῆς τουρκοκρατίας καὶ τῆς καταστροφῆς, ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς νεοελληνικῆς μουσικῆς παράδοσης. Τὰ Σμυρνέικα Τραγούδια, ὅπως λέει κι ὁ Παλαμᾶς, εἶναι ἑλληνικά, μετὰ «μακρόσυρτα» καὶ «λυπητερά» στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ ἓνα «χαμογελάμε κατὰ μέσα», μιὰ πίστη καὶ ἐμμονή, πού μόνο στὴν ἀντιστασιακὴ παράδοση καὶ λαϊκὴ τέχνη ἐμφανίζονται. Ἔτσι, μετὰ αὐτὰ τὰ τραγούδια, ἀντιτάσσεται στὴν τουρκοκρατία ἢ ἀνθρωπιὰ, οἱ ἑλληνικὲς καὶ βυζαντινὲς παραδόσεις, ἡ Ἰωνία καὶ τὸ ἑλληνικὸ Αἶγαῖο. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποδίδει μετὰ ἐξαιρετὸ τρόπο ὁ Γιώργος Χατζηχρόνογλου ἐκπληρώνοντας ἓνα χρέος του ὅπως ὁ ἴδιος σημειώνει: «Λυτρώθηκα. Τραγουδιστὴς δὲν εἶμαι, οὔτε περιμένω νὰ δρέψω δάφνες. Ψάλτης εἶμαι κι ἐκεῖ νὰ κριθῶ. Ὅμως... ἔκανα τὸ χρέος μου, σὰν συνεχιστὴς αὐτῆς τῆς παράδοσης».

ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ ΠΟΛΥΖΩΗ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Λάβετε Φῶς» – «Παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν Αὐτόν...»

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

(Πράξ. 1, 1-8)

«Χριστὸς Ἀνέστη» ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Αἰσθήματα ἀνείπωτης χαρᾶς γεμίζουν οἱ καρδιές μας στὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας. Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι ὑμνολογοῦν τὸν ἀνίκητο Νικητὴ, ὁ Ὅποιος «παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν Αὐτόν», ὅπως θὰ γράψει ὁ Εὐαγ. Λουκᾶς (Πράξ. 1, 1-8). Μοναδικὸ γιὰ πάντα δύο χιλιάδες τώρα χρόνια θὰ παραμένει τῆς Ἀναστάσεως τὸ θαῦμα. Πάνω στὸν ἀδειοτάφο τοῦ Χριστοῦ, ζεῖ καὶ ὑπάρχει ἔκτοτε ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

1. Θαῦμα θαυμάτων: Ἀσύγκριτο, μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο τὸ θαῦμα τῆς Ἀναστάσεως. Τῶν θαυμάτων τὸ πιὸ μεγάλο θαῦμα. Ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ «Σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας», δηλαδὴ τὸ σύμβολο, ἡ σημαία καὶ τὸ λάβαρο τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου. Ἡ τὸ «τρόπαιο κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τὸ γνώρισμα τῆς ἀφθαρσίας», κατὰ τὸν Μέγα Ἀθανάσιο. Στὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου θεμελιώνεται ἡ σωτηρία μας. «Ἐὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ Θεὸς Αὐτὸν ἤγειρε ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ» (Ρωμ. 10,9), θὰ γράψει ὁ ἀπ. Παῦλος (Μ. Μιχαηλίδη, «Ἀπὸ τὸν Ἄμβωνα 1970»). Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ πιὸ ἐνδοξο ἐπιστέγασμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του. Δίχως αὐτή, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία θὰ εἶχε ταφεῖ τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς μαζί με τὸν νεκρὸ Ἰδρυτὴ τῆς. Δίχως αὐτή, ἡ πίστις μας θάτανε πολὺ ἀδύναμη. «Εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενόν, ἄρα, τὸ κήρυγμα ἡμῶν κενὴ δέ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Κορινθ. 15,140). Ἀλλὰ ἡ Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἀλήθεια. «Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη», εἶπαν οἱ ἄγγελοι. «Ἠγέρθη», εἶπε ὁ Πέτρος. «Ἠγέρθη», εἶπαν οἱ Ἀπόστολοι. «Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως», ἔλεγαν καὶ ξανάλεγαν τὰ ἑκατομύρια τῶν μαρτύρων καθὼς τοὺς ὀδηγοῦσαν οἱ δῆμιοι στὰ μαρτύρια!...

Ὅλοι οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, γράφοντας καὶ μιλώντας γιὰ τὴ διαχρονικὴ ἀξία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ τονίζουν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸς τὸ θαυμαστὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας. Ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος ἔλεγε, πὼς «ὅλες οἱ ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι παρὰ σκόνη, ἐκτὸς μιᾶς καὶ μοναδικῆς, τῆς ἁμαρτίας πού εἶναι τὸ νὰ παραμένει κάποιος ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος μπροστὰ στὸν Ἀναστημένο, κλειστός, δηλαδὴ, στὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ». Ἔτσι τώρα, μετὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρί-

Πρωτοπρ. Στυλιανοῦ Ἀνανιάδη,

Ἰ. Μ. Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ

ου, ἡ νίκη εἶναι πιὸ σίγουρη. Ὁ ἀγώνας πιὸ εὐκολος. Ἡ ἀνάβαση πιὸ ἀποτελεσματικὴ. Ἡ ἐλπίδα πιὸ γλυκεῖα. Ἡ πίστις πιὸ θαρραλέα. Ἡ ὑπομονὴ πιὸ μεγάλη. Οἱ πειρασμοὶ πιὸ ἀνίσχυροι. Ὁ διάβολος δέσμιος καὶ νικημένος, γιὰτὶ ἔκτοτε, ὁ Κύριος, σύμφωνα μετὰ τὴ δικὴ Του διαβεβαίωση εἶναι:

2. Ἀνάμεσά μας: Γιατὶ ὁ Κύριος, πού ἐκπληρώνει πάντοτε τοὺς ἀγίους πόθους τῶν ἀνθρώπων, ἀξίωσε καὶ τοὺς Ἀποστόλους νὰ ἰδοῦν τὸ Δάσκαλό τους, ὄχι μία, ἀλλὰ πολλές φορές. Γιὰ 40 μέρες Τὸν ἔβλεπαν καὶ μιλοῦσαν μαζί Του. Σὲ διάστημα 40 ἡμερῶν πολλές φορές φανερώθηκε, ὄχι μόνο στοὺς μαθητὲς Του ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα πρόσωπα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Οἱ μαθητὲς Του καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἶδαν τὸν Ἰησοῦν, ἄκουσαν τὸν Ἰησοῦν ἀλλὰ καὶ Τὸν ψηλάφησαν. Καὶ συνέφαγαν μαζί Του. Ὅλες τὶς αἰσθήσεις τους ἱκανοποίησε ὁ ἀναστὰς Κύριος. Ἄλλοτε στὸ ὑπερῶο, ἄλλοτε στὸ δρόμο καὶ ἄλλοτε στ' ἀκρογᾶλια τῆς Τιβεριάδας. Ἡ Ἁγία Γραφὴ κάνει λόγο γιὰ ἔντεκα ἐπίσημες ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου. Ἔτσι, οἱ μαθητὲς, φτωχοὶ καὶ ἀγράμματοι, ἄσημοι καὶ δειλοὶ, πρὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, μετὰ ὅμως ἀπὸ τὴν Ἀνάστασή Του καὶ τὸ φωτισμὸ καὶ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν Πεντηκοστή, θὰ ξεχυθοῦν στὴν πιὸ μεγάλη μάχη τῶν αἰῶνων. Μάχη μετὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς εἰδωλολάτρες. Μετὰ αἰωνόβια καθεστῶτα θρησκευτῶν, φιλοσοφῶν καὶ ἁμαρτιῶν. Μετὰ ἄνομα καὶ ὀργανωμένα συμφέροντα. Μετὰ φανατισμένους ὄχλους καὶ σκληροὺς ἄρχοντες καὶ στὸ τέλος θὰ βγοῦν νικητὲς. Καὶ ὅλα αὐτὰ μετὰ τὰ μέσα καὶ τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μπόρεσαν νὰ ξεπεράσουν τὶς πεripέτειες καὶ τὰ μαρτύρια. (Ματθ. 20, 22-23).

Ἀγαπητοὶ μας ἀδελφοί. «Ἐορτὴ εορτῶν καὶ πανηγυρις ἐστὶ πανηγύρεων», ἡ σημερινὴ ἀναστάσιμη λυτρωτικὴ ἡμέρα. Μετὰ χαρᾶς ἀλλαλαγμοὺς ἄς γιορτάσουμε τὸ θαῦμα τῶν αἰώνων. «Ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν ἥλιος». Ἄς ἀντλήσουμε δυνάμεις καὶ ἄς πάρουμε φῶς. Ἄς πλησιάσουμε ὅλοι στὸν ἀνοιχτὸ τάφο, στὸν Ἀναστὰντα Χριστό. «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός!...».

Χριστὸς Ἀνέστη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Φωτογραφίες του Χρήστου Μπόνη
καί των Ίερων Μητροπόλεων



Λιτανευτική κάθοδος της Εικόνας της Παναγίας «Τουρλιανής» από την Άνω Μερά Μυκόνου στην Χώρα Μυκόνου (15.03.08).



Άπο την μεταφορά της τιμίας Κάρας της Άγιας Ίουστίνης άπο την Άνδρο στη Σύρο (16.03.08).



Στιγμιότυπο άπο την έπίσκεψη του Μακ. κ. Ίερωνύμου στην Καλαμάτα για τις έορτές της κήρυξης της Έπανάστασης του 1821 (22.03.08).



Ο Μακαριώτατος συνοδευόμενος άπο τους Σεβ. Σύρου, Μεσσηνίας και Τριφυλίας κατά τον έορτασμό της Έθνικης Παλιγγενεσίας στην Καλαμάτα (22.03.08).



Ό Σεβ. κ. Χρυσόστομος σε Σύναξη με τους Άναγνώστες και Υποψηφίους Κληρικούς της Ί. Μ. Χαλκίδος (30.03.08).



Τόν Μακαριώτατο έπίσκεψθηκε στην Ίερά Σύνοδο ή Διαθρησκευτική Έπιτροπή της Βουλής (19.03.08).

| |
|-----------------------------|
| ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ |
| Τοκ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.Λ.Θ |
| Αριθμός Άδειας 10 |



ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθηναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203

Λόγος ν', ακούς Ραδιόφωνο



ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

